

Handboek Methodisch Matchen

Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis

Colofon

© 2017 ADOC, Nederlands Jeugdinstituut en Gezinspiratieplein

Deze methodiekhandleiding is geschreven in het kader van het project 'Matching van langdurige uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis'.

Het project is uitgevoerd in opdracht van het Gezinspiratieplein.

Het is mogelijk gemaakt door: het Dirk Bos Fonds, het Maagdenhuis, de Rudolphstichting, ADOC, het Nederlands Jeugdinstituut en de bij het project betrokken samenwerkingspartners: Ambiq, Gezinshuis.com, Intermetzo, Jarabee, Kenter Jeugdhulp en Spirit.

Auteurs

Jolanda Spoelstra
Mariska de Baat
Gera ter Meulen
Anneke Vinke

Meegelezen door

Annemieke de Vries

Foto omslag

VerbeeldMe Fotografie

Meer informatie over deze publicatie

Harmke Bergenhenegouwen | h.bergenhenegouwen@nji.nl | www.nji.nl
Gera ter Meulen | contact@kbtermeulen.nl | www.kennisbureauatermeulen.nl
Annemieke de Vries | a.devries@gezinspiratieplein.nl | www.gezinspiratieplein.nl

Aanvullingen 2020:

Ellen Schep | hhschep@che.nl | www.che.nl/jouw-gezin-mijn-zorg
Annemieke de Vries | a.devries@gezinspiratieplein.nl | www.gezinspiratieplein.nl
Danielle oomen | d.oomen@nji.nl | www.nji.nl
Harmke Bergenhenegouwen | h.bergenhenegouwen@nji.nl | www.nji.nl

© 2020 CHE, Nederlands Jeugdinstituut en Gezinspiratieplein

In het kader van het onderzoek 'Jouw Gezin, Mijn Zorg' zijn de bevindingen uit het onderzoek verwerkt in de Matchingsmethodiek door Ellen Schep en Annemieke de Vries (mei 2020). Het onderzoek 'Jouw Gezin, Mijn Zorg?', gericht op wat werkt in de samenwerking tussen ouders en Gezinshuisouders in gezinshuizen, is uitgevoerd door het Lectoraat Jeugd en Gezin van de Christelijke Hogeschool Ede.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Doelgroep en doel van de methodiek	7
3. Theoretische uitgangspunten.....	8
4. Matching is een vak!	13
5. Matching: een dynamisch proces	17
6. De acties van matching uitgewerkt	22
Fase A Aanmelding, informatie verzamelen en wensen inventariseren.	22
Actie 1: Aanmelding beoordelen	22
Actie 2: Informatie verzamelen: wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren	23
Fase B Voorlopige match en kennismaking tussen alle betrokkenen	26
Actie 3: Informatie vergelijken en voorstel voor een match	26
Actie 4: Voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders	28
Actie 5: Voorstel match voorleggen aan ouders (en jeugdige)	30
Actie 6: Kennismaking jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders	32
Fase C Definitieve match en wentraject.....	34
Actie 7: Match	34
Actie 8: Wentraject (begeleider)	36
7. Wat te doen bij knelpunten in de praktijk.....	38
Literatuur	39
Bijlagen	43
Bijlage 1 Formulier factoren, behoeften en wensen	44
Bijlage 2 Formulier inventarisatiegesprek.....	48
Bijlage 3 Gehechtheid in kaart brengen	50
Bijlage 4 Inhoudelijke uitgangspunten voor matching	54
Bijlage 5 Wegingsformulier.....	56
Bijlage 6 Formulier oudergesprek voorstel match	58
Bijlage 7 Formulier kennismakingsgesprek	59
Bijlage 8 Checklist kindfactoren	61
Bijlage 9 Checklist ouderfactoren	63
Bijlage 10 Checklist pleeg-/gezinshuisouderfactoren	65
Bijlage 11 Checklist gezin en omgevingsfactoren	67
Bijlage 12 Checklist organisatiefactoren	68
Bijlage 13 Checklist relatiefactoren (na kennismakingsgesprek)	69
Bijlage 14 Risico's en afspraken bij niet-optimale match	70

1. Inleiding

Jaarlijks worden ruim 44.000¹ jeugdigen – al dan niet tijdelijk – uithuisgeplaatst. Een deel van deze jeugdigen kan niet meer terug naar hun gezin van herkomst. Voor hen moet een alternatieve opvoedingsomgeving worden gezocht. Een gezin (pleeggezin of gezinshuis) is daarbij de eerste keus. Uit zowel onderzoek als praktijkervaring blijkt dat dit het beste is voor de meeste jeugdigen (o.a. Juffer, 2010; Van den Bergh & Weterings, 2010; www.inhuisplaatsen.nl). De wetgever heeft deze voorkeur voor gezinsopvoeding vastgelegd in de nieuwe Jeugdwet (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2014).

Uit onderzoek en praktijk weten we dat bij jeugdigen die langdurig opgroeien in een pleeggezin of gezinshuis regelmatig sprake is van overplaatsingen. Bij een derde tot de helft van de pleegzorgplaatsingen is sprake van voortijdig stoppen van de plaatsing. De gemiddelde verblijfsduur in een gezinshuis volgens een meting in 2012 is 2,7 jaar (www.gezinspiratieplein.nl). Overplaatsingen vormen een bedreiging voor de ontwikkeling van het kind en staan haaks op de opdracht en wens het kind continuïteit in opvoeding tot de volwassenheid te bieden.

Matching

Een stabiele plaatsing van jeugdigen in een alternatief gezin begint met een goede start: adequate matching tussen de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van een individuele jeugdige en de (on)mogelijkheden van de pleeg- of gezinshuisouders en gezin zijn onontbeerlijk. Uit literatuuronderzoek is naar voren gekomen dat matching een belangrijke factor is in het vergroten van de kans op een stabiele en succesvolle plaatsing (Ter Meulen, Vinke, De Baat & Spoelstra, 2014).

Matching valt of staat bij het vinden van het juiste gezin voor een jeugdige. Juist dat vinden van een nieuw gezin voor een jeugdige is niet eenvoudig. Er zijn tal van factoren die de matching kunnen beïnvloeden en in elke individuele situatie is het samenspel anders. Het gaat om individuele factoren op het niveau van de jeugdige (bijvoorbeeld externaliserend probleemgedrag), de ouder (bijvoorbeeld toestemming van de ouder(s) voor de plaatsing in een alternatief gezin), de opvoeder (bijvoorbeeld opvoedingsstijl, kunnen en willen samenwerken met ouders (Haans, 2017; Hospes, Schep & Noordegraaf, 2019), de omgeving (bijvoorbeeld leeftijdsverschil met andere kinderen in gezin) en organisatiefactoren (bijvoorbeeld beschikbare ondersteuning bij een niet-optimale match) (Ter Meulen et al., 2014). Alleen al de veelheid aan factoren laat zien dat matching geen gemakkelijke opgave is. Het is een verantwoordelijke taak, waarbij heel secuur gekeken moet worden welk pleeggezin of gezinshuis goed past bij een jeugdige, en andersom.

Methodiek

In 2014 zijn een literatuuronderzoek en een praktijkinventarisatie uitgevoerd om uit te zoeken of de matching tussen jeugdige en beoogd pleeggezin of gezinshuis zodanig verbeterd kan worden, dat de kans op een stabiele plaatsing toeneemt (Ter Meulen et al., 2014; De Baat, Spoelstra, Ter Meulen, Stoltenborgh & Vinke, 2014). Deze twee studies hebben bruikbare informatie opgeleverd voor de ontwikkeling van een matchingsmethodiek. Het resultaat heeft u nu voor u: de methodiekhandleiding 'Methodisch matchen'. De methodiek is in 2015/2016 uitgeprobeerd in de praktijk en op basis van de opgedane ervaringen bijgesteld. Meer informatie over de totstandkoming van de methodiek en de ervaringen van matchers, vindt u in: 'Proces en verantwoordingsverslag (De Vries, 2017).

De methodiek is in eerste instantie bedoeld voor professionals in organisaties die de matching uitvoeren. We noemen ze omwille van leesbaarheid de matchers. Zij onderzoeken allerlei factoren (op het niveau van kind, ouder(s), opvoeder(s), omgeving en organisatie) en brengen wensen in kaart om te komen tot een voorstel voor een passend alternatief gezin. Matchers zijn ten minste HBO geschoolde professionals die tezamen met hun (multidisciplinaire) team verantwoordelijk zijn voor de matching. De methodiek voorziet matchers van een transparante matchingsprocedure, die zowel theoretisch gefundeerd is als gestoeld op jarenlange Nederlandse praktijkervaring. Daarnaast zijn er allerlei tips opgenomen voor pleeg- en gezinshuisouders, omdat matching een proces is tussen verschillende partijen. Het is belangrijk dat opvoeders goed wegeen wat ze aan kunnen en hoe ze daarover kunnen communiceren.

Matchers benadrukken dat er geen vaste formule is voor het afwegen van de vele factoren die spelen bij matching (De Baat et al., 2014). Elke casus is uniek en vraagt om een individuele weging van de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van een jeugdige in relatie tot de (on)mogelijkheden van de pleeg- of gezinshuisouders. Matching blijft daarmee altijd maatwerk! Tegelijkertijd geven matchers aan dat een systematische, methodische aanpak van matching hen wel kan helpen bij het zo goed mogelijk uitvoeren van hun werk.

¹ Dit zijn cijfers over zowel AWBZ als provinciaal gefinancierde zorg. Op basis van de beschikbare cijfers is geen uitspraak te doen over het aantal vrijwillige en gedwongen uithuisplaatsingen.

Deze methodiek kan een onderbouwd kader bieden voor het te volgen proces en de te maken afwegingen. Wij hopen dat de hier voorliggende methodiek voorziet in de behoefte van het professionele veld alsook in de behoefte van cliënten: inzichtelijk en transparant matchen. Onze wens is dat de methodiek voor matchers een handig hulpmiddel is bij hun werk en bijdraagt aan verdere professionalisering van hun vak.

Praktische beperkingen: tijd en beschikbaarheid van pleeg- en gezinshuisouders

Voor de uitvoering van deze methodiek gelden twee praktische noten. Allereerst kost zorgvuldig matchen tijd. Het is belangrijk om voldoende informatie te verzamelen, alle betrokkenen te spreken over hun wensen en verwachtingen en tijd te nemen voor het kennismakings- en wentraject. De verwachting is dat opvoeders op deze manier beter voorbereid zijn op de plaatsing en breakdowns voorkomen kunnen worden. Het zou kunnen dat uitvoering van de methodiek in eerste instantie meer tijd kost dan men gewend is. Het is de verantwoordelijkheid van organisaties die met de methodiek gaan werken, om deze tijd beschikbaar te maken voor matchers. De verwachting is echter dat het uiteindelijk tijd bespaart doordat het kan leiden tot goed voorbereide en stabielere plaatsingen. Overigens moet de matching ook niet te lang duren. De daarbij horende onzekerheid is een belangrijke risicofactor voor de stabiliteit van de match (Dance et al., 2010). Daarom moet gestreefd worden naar snelheid in de procedure, waarbij de zorgvuldigheid niet in het gedrang komt. Streven is dat een matchingsproces binnen 3 maanden na de start afgerond kan worden. Dit lijkt op basis van de proefimplementatie goed haalbaar in de praktijk. Ten tweede is de beperkte beschikbaarheid van pleeg- en gezinshuisouders een praktische beperking. Uitvoering van de methodiek in de praktijk zal moeten uitwijzen in hoeverre er überhaupt een keuze is voor de te maken match. Overigens kan de matcher ook bij weinig of geen keus de methodiek toepassen en nagaan wat beschermende en risicofactoren van de match zijn en of er eventueel extra ondersteuning nodig is om de kans van slagen te vergroten. Als blijkt dat er vaak een niet-optimale match gemaakt wordt, kan dit voor de organisatie aanleiding zijn om het huidige bestand en de werving en selectie onder de loep te nemen en actie te ondernemen om hierin verandering aan te brengen. Extra investeren in werving, maar bijvoorbeeld ook samenwerking met andere organisaties kan het aantal potentieel beschikbare opvoeders vergroten. Als organisaties samenwerken is het efficiënt en helpend als zij beiden volgens de methodiek werken. Er is dan een gezamenlijk kader met betrekking tot het proces en de inhoudelijke afwegingen en reeds verzamelde informatie kan eenvoudig worden overgedragen. Meer informatie over wat te doen bij praktische belemmeringen (zoals weinig tijd of weinig keus) staat in hoofdstuk 7.

Implementatie en borging

Als organisaties met 'Methodisch Matchen' gaan werken, vraagt dit om een goed implementatie- en borgingsplan. Sommige aspecten uit de methodiek zullen overeen komen met de huidige werkwijze van matchers, maar er zullen waarschijnlijk ook veranderingen nodig zijn in de werkwijze van matchers. Veranderen is niet eenvoudig, en vraagt tijd en aandacht. Onder andere voor de scholing en werkbegeleiding van matchers. Na een starttraining is het belangrijk dat zij periodiek reflecteren met collega's en hun begeleider op het werken volgens de methodiek. Wat gaat er al goed? En wat zou er beter kunnen? Het is belangrijk dat er in teamverband tijd is om potentiële matches aan elkaar voor te leggen om blinde vlekken te voorkomen. Ook inhoudelijke thema's, zoals de samenwerking met ouders en de inzet van extra begeleiding of interventies bij risicofactoren kunnen in teamverband besproken en opgepakt worden. Op deze manier wordt er actief gewerkt aan de methode getrouwe uitvoering van 'Methodisch Matchen'. Daarbij kan het leerzaam zijn om regelmatig aan matchers terug te koppelen of kinderen die zij gematcht hebben nog op dezelfde plek wonen en wat daar al dan niet aan heeft bijgedragen. Op basis hiervan kunnen successen worden benoemd en verbeteracties geformuleerd.

Transitie en transformatie

Ten slotte is het belangrijk om stil te staan bij de context waarin de matching plaats vindt en in de toekomst plaats zal vinden, namelijk de transitie en transformatie van de jeugdhulp. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de zorg aan jeugdigen en gezinnen. Nog niet altijd is duidelijk wat dit betekent voor de veranderingen in de zorg, voor de professionals die deze zorg uitvoeren en voor de organisatie van waaruit zij dit doen. Matching is een specialistisch vak! Dit betekent dat wat er door de transitie en transformatie ook gaat veranderen, de matching moet worden uitgevoerd door HBO opgeleide zorgprofessionals, met de kennis en competenties die nodig zijn voor de matching (zie hoofdstuk 4). Zij maken de match nooit van afstand op papier, maar moeten de ruimte krijgen en nemen om met alle betrokkenen in gesprek te gaan en zo veel als mogelijk te matchen volgens de werkwijze in deze methodiek. Een neveneffect van de transitie lijkt te zijn dat een aantal kinderen langer thuis blijft, maar uiteindelijk met complexere problematiek alsnog uit huis gaat. Deze toegenomen complexiteit maakt goede matching extra belangrijk!

Leeswijzer

De methodiek bestaat uit een aantal onderdelen. In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk 2) wordt de doelgroep en het doel van de methodiek toegelicht. In hoofdstuk 3 leest u de theoretische uitgangspunten van 'Methodisch matchen'. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op de competenties die een matcher nodig heeft. In hoofdstuk 5 en 6 komen we bij de kern van de methodiek. Hierin worden de acties van het matchingsproces beschreven. Steeds komt aan bod wat de werkwijze van de matcher is, welke kernbeslissingen hij neemt, welke hulpmiddelen ondersteunend kunnen zijn en of het gaat om een noodzakelijke actie. Hoofdstuk 7 gaat vervolgens over wat de matcher kan doen bij belemmeringen in de praktijk, zoals weinig tijd, weinig keus aan potentiële opvoeders en een moeizame of geen samenwerking met ouders. De methodiek sluit af met een literatuurlijst en verschillende hulpmiddelen in de bijlage.

Een woord van dank voor iedereen die aan de totstandkoming van deze methodiek heeft bijgedragen is hier op zijn plaats. Jongeren, ouders, pleegouders, gezinshuisouders, matchers, gedragswetenschappers, managers en onderzoekers: zonder hen was het niet mogelijk geweest deze methodiek te ontwikkelen. Hiervoor willen wij jullie hartelijk bedanken!

Deze methodiek is in 2020 aangevuld en aangescherpt naar aanleiding van de bevindingen uit het praktijkonderzoek 'Jouw Gezin, Mijn Zorg'. Om de leesbaarheid te vergroten is hiervan niet overal in de tekst melding van gemaakt. De aanpassingen betreffen vooral toevoegingen met betrekking tot het bevorderen van de samenwerking tussen ouders en pleeg- en gezinshuisouders. Toegevoegd in de formulieren zijn o.a. de hedendaagse veel gebruikte communicatiemiddelen: whatsapp, telefoon, videobellen. Middelen om samenwerking tussen ouders en pleeg- gezinshuisouders te bevorderen, mits gebruik ervan goed is afgestemd.

2. Doelgroep en doel van de methodiek

Doelgroep

Deze methodiek richt zich op uithuisgeplaatste jeugdigen van 0-18 jaar bij wie het (opvoedings)besluit is genomen dat zij voor langere tijd niet meer thuis kunnen wonen en zullen opgroeien in een alternatief gezin: een pleeggezin of een gezinshuis. Het doel van de uithuisplaatsing is dan niet langer terugkeer van de jeugdige naar huis, maar het creëren van continuïteit en optimale ontwikkelingskansen voor de jeugdige in een ander gezin, bij voorkeur tot aan de volwassenheid.

Veelvoorkomende problemen bij deze jeugdigen zijn: ontwikkelingsachterstanden, gedragsproblemen, trauma's en hechtings- en loyaliteitsproblemen (Social Care Institute for Excellence, 2004; Van den Bergh & Weterings, 2010; Oosterman, Schuengel, Slot, Bullens & Doreleijers, 2007; Greeson, Briggs, Kisiel, Layne, Ake, Ko, Gerrity, Steinberg, Howard, Pynoos & Fairbank, 2012; Van der Steege, 2012). De problematiek van gezinshuiskinderen is vaak complexer dan bij pleegkinderen (Factsheet Gezinshuizen, 2011).

De jeugdigen komen vaak uit een problematisch thuissituatie met bijvoorbeeld ontoereikende opvoedingsvaardigheden of psychische problemen van ouders, verwaarlozing, mishandeling, huiselijk geweld, middelenmisbruik en/of financiële problemen (Social Care Institute for Excellence, 2004). Een uithuisplaatsing is een ingrijpende en vaak traumatische gebeurtenis voor een jeugdige. Veel van deze jeugdigen hebben daarnaast een aantal overplaatsingen meegemaakt waardoor zij wisselende opvoeders gehad hebben. Kortom, zij hebben zowel in levensgeschiedenis als in relationele zin vaak al veel meegemaakt, waardoor zij, hoe jong ze ook zijn, dikwijls allerlei traumatische en verlieservaringen hebben moeten meemaken (Heyns, 2013).

Doel

Het hoofddoel van deze methodiek is dat deze jeugdigen worden gematcht met een pleeggezin of gezinshuis waar zij:

- zich optimaal kunnen ontwikkelen;
- een positieve relatie kunnen onderhouden met hun ouders;
- kunnen opgroeien tot hun 18^e jaar (of langer).

3. Theoretische uitgangspunten

‘Methodisch matchen’ is gebaseerd op een aantal kernwaarden en theoretische uitgangspunten die hieronder worden toegelicht. Deze zijn voortgekomen uit uitgebreid onderzoek van de nationale en internationale wetenschappelijke literatuur naar wat werkt in matching (Ter Meulen et al., 2014) en een praktijkinventarisatie naar hoe matching werkt in de praktijk (De Baat et al., 2014). Deze kernwaarden en theoretische uitgangspunten worden bevestigd door het praktijkonderzoek “Jouw Gezin, Mijn Zorg” (2020), waarin onderzocht werd voorwaarden zijn voor een constructieve samenwerking tussen ouders en gezinshuisouders.

Kernwaarden

Uit de beide studies komen een aantal kernwaarden naar voren die essentieel zijn voor een optimale plaatsing. Het gaat om: continuïteit/stabiliteit, perspectief, onvoorwaardelijkheid, sensitiviteit en ontwikkelingsmogelijkheden.

Aangezien de methodiek geschreven is voor langdurige plaatsingen zou perspectief eigenlijk buiten de matchingsmethodiek moeten vallen, maar de praktijk is hier weerbarstig. Gebrek aan duidelijkheid over perspectief is een risico voor de stabiliteit van de plaatsing. Stabiliteit en continuïteit zijn basisbehoeftes van kinderen, gebrek hieraan bedreigt de ontwikkeling van een gezonde hechting en vergroot de kans op gedragsproblemen.

Er onvoorwaardelijk zijn voor het kind kan een stevige basis vormen waardoor hechting kan plaatsvinden. Sensitiviteit voor de jeugdige en diens behoeftes is hiervoor een vereiste. Zo kan de jeugdige zich optimaal ontwikkelen.

Om deze kernwaarden te vertalen naar een matchingsmethodiek, is gekozen voor een zestal uitgangspunten:

- De opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige staan centraal.
- Ouders krijgen een rol passend bij hun mogelijkheden en de behoeften van de jeugdige.
- Informatieverzameling en –verstrekking is voorwaarde voor matching.
- Binnen het matchingsproces is aandacht voor gehechtheid en de klik (interactie) tussen betrokkenen.
- Doel van de match is een stabiele, onvoorwaardelijke opvoedrelatie.
- Bij een niet-optimale match worden risico’s verminderd door het inzetten van hulp op maat.

Uitgangspunten bij de matchingsmethodiek

1. De opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige staan centraal

Matching is een ‘child led service’²: er wordt een match gezocht met een pleeggezin of gezinshuis dat aan de cruciale ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige kan voldoen, zonder dat het ten koste gaat van het gezin zelf. Matching is dus maatwerk, primair gericht op wat het kind op het moment van de matching nodig heeft. De zorgaanbieder waarbij het pleeggezin of gezinshuis is aangesloten biedt ondersteuning en begeleiding.

2. Ouders krijgen een rol passend bij hun mogelijkheden en de behoeften van de jeugdige

In het belang van de jeugdige zijn de wensen en behoeften van de ouders belangrijk en moeten gewogen worden in het matchingsproces. Wel zijn de behoeften van de jeugdige uiteindelijk leidend. Begeleiding van de ouders (en eventuele verdere familie) rond de betreffende plaatsing en rond de acceptatie van een nieuwe rol zijn van belang voor het succes van de plaatsing. Dit geldt ook voor de klik tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders, inspraak van ouders in het matchingsbesluit en snelle duidelijkheid over het perspectief van de plaatsing.

3. Informatieverzameling en –verstrekking is voorwaarde voor matching

Een goede match wordt bevorderd door het verzamelen van eerlijke en zo volledig mogelijke informatie over enerzijds de jeugdige en de voor de jeugdige belangrijke betrokkenen en anderzijds het pleeggezin of gezinshuis. Het pleeggezin of gezinshuis moet voorafgaand aan de matching van zo volledig mogelijke informatie worden voorzien. De matcher heeft persoonlijk contact met de jeugdige, ouder(s) en pleeg- of gezinshuisouders om informatie en wensen te inventariseren – papier levert minder informatie dan persoonlijk contact.

² Deze term uit de Engelse adoptieliteratuur betekent letterlijk dat de behoeften van het kind leidend zijn.

4. Binnen het matchingsproces is aandacht voor gehechtheid en de klik (interactie) tussen betrokkenen

Sensitiviteit van de pleeg- en gezinshuisouders voor de gehechtheidservaringen van de jeugdige en de mogelijkheid om de eigen reacties daarop af te stemmen zodat de jeugdige een veilige gehechtheidsrelatie met zijn pleeg- of gezinshuisouders kan ontwikkelen, is van groot belang voor het welslagen van de match op lange termijn. De klik tussen de jeugdige en de pleeg- of gezinshuisouders blijkt vaak een voorspellende waarde te hebben voor het succes van de plaatsing. Het is daarom van belang deze mee te laten wegen in de match (ook bij gezinshuisouders in loondienst). Het is van belang dat zowel de jeugdige als de pleeg- en gezinshuisouders inspraak krijgen in het matchingsbesluit.

5. Doel van de match is een stabiele, onvoorwaardelijke opvoedrelatie

Bij het maken van een match wordt toegewerkt naar continuïteit en stabiliteit van de plaatsing: de pleeg- en gezinshuisouders zijn in staat om een onvoorwaardelijke opvoedingsrelatie aan te gaan met de jeugdige en deze lange tijd vol te houden.

6. Bij een niet-optimale match worden risico's verminderd door het inzetten van hulp op maat

Bij een niet-optimale match is minimalisatie van de risico's nodig om de kans op een succesvolle plaatsing te vergroten. Dat kan bijvoorbeeld door middel van: de inzet van effectieve interventies, extra begeleiding voor ouders om in hun rol te kunnen groeien, praktische hulp en door vrije dagen te faciliteren voor pleeg- of gezinshuisouders. Het verstrijken van de tijd lijkt in de samenwerking met met ouders soms een belangrijke factor om uiteindelijk succesvol te kunnen samenwerken (Hospes et al., 2019).

Uitgangspunten toegelicht

Uit de literatuur blijkt dat kinderen die niet in hun oorspronkelijk gezin opgroeien een kwetsbare groep zijn. Hun – dikwijls ingewikkelde – voorgeschiedenis in het gezin van herkomst, gecombineerd met de overplaatsing naar een pleeggezin of gezinshuis beperkt hun ontwikkelingskansen. Dit werkt door tot in de volwassenheid. Zo blijken pleegkinderen bijvoorbeeld minder gunstige sociaal-economische vooruitzichten te hebben dan andere groepen in de samenleving (Vinnerljung & Hjern, 2011). Er is geen onderzoek gedaan naar het welzijn van voormalige en inmiddels volwassen pleeg- en gezinshuiskinderen in Nederland, maar naar verwachting is hun succes als volwassene overeenkomstig met wat internationale literatuur ons leert: succes in de volwassen levensfase blijkt afhankelijk van de stabiliteit van plaatsing (Jones, Everson-Hock, Papaioannou, Guillaume, Goyder & Chilcott, 2011; Hermanns, 2010). Deze laatste is weer van grote invloed op onder andere het ontwikkelen van stabiele gehechtheid en voorkomen van gedragsproblematiek (Van Oijen, 2010; Wilson, Sinclair, Taylor, Pithouse & Sellick, 2004; Rubin, O'Reilly, Luan & Localio, 2007; Strijker & Knorth, 2009).

Uitgangspunt bij het ontwikkelen van deze matchingsmethodiek is dat een goede match bijdraagt aan meer stabiliteit in plaatsing en daarmee aan het welzijn van en toekomstkansen voor de jeugdige. In het verlengde daarvan draagt een goede match bij aan motivatie, behoud en welzijn van pleeg- en gezinshuisouders (Van den Bergh, 2013; Thomas, 2013).

Uitgangspunt 1: De opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige staan centraal

Opgroeien in een pleeggezin of gezinshuis is een buitengewoon ingrijpende interventie in het leven van de jeugdige. Het is ook een interventie die van groot belang is voor zijn verdere ontwikkeling. Daarom is het uitgangspunt in deze methodiek - waaraan alle beslissingen getoetst moeten worden - dat de plaatsing zo goed mogelijk beantwoordt aan de ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige (Talbot & Calder, 2006; Ter Meulen et al., 2014).

Uitgangspunt 2: Ouders krijgen een rol passend bij hun mogelijkheden en de behoeften van de jeugdige

De voorliggende matchingsmethodiek is gericht op zogenaamde permanente plaatsingen (opvoedingsvariant). Dit betekent dat de (primaire) opvoedingstaak van de ouders overgaat naar de pleeg- of gezinshuisouders. De ouders van de jeugdige dragen de opvoeding van hun kind – al dan niet met tussenkomst van de rechter – over aan anderen. De rol van de ouders verandert hiermee, maar blijft van groot belang voor de jeugdige. De literatuur is eenduidig over het belang van de acceptatie, toestemming en nieuwe rol van de ouder(s) (Strijker & Knorth, 2009; Weterings & Van den Bergh, 2010; Clifton, 2012; Haans et al., 2009; Aartsen, 2016; Haans, 2017; Hospes, Schep & Noordegraaf, 2019).

De wensen en behoeften van de ouder zijn belangrijk en moeten gewogen worden in het matchingsproces, maar de opvoedings- en ontwikkelingsvragen van de jeugdige zijn hierbij leidend (Dance, Ouwejan, Beecham & Farmer, 2010; Sinclair, Wilson & Gibbs, 2005).

Ten behoeve van het succes van de plaatsing van de jeugdige en in het belang van de ouders moeten de ouders (en eventuele verdere familie) begeleid worden bij de acceptatie van hun nieuwe rol en bij de acceptatie van de betreffende pleegzorgplaatsing (Haans et al., 2009; Wilson et al., 2004; Haans, 2017; Daamen, 2017; Hospes et al., 2019). Zowel uit

literatuur als praktijk blijkt dat de verhoudingen tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders van invloed zijn op het welzijn van de jeugdige en op de stabiliteit van de plaatsing (De Baat, Van den Bergh & De Lange, 2015; Turnell, 2007; Dance et al., 2010; Sinclair et al., 2005; Neil et al., 2003; Leathers, 2003; Choy & Schulze, 2010; De Baat et al., 2014, Ter Meulen et al., 2014; Van de Koot & Noordegraaf, 2018; Hospes et al., 2019). Daarom moet de 'klik' tussen beide meegenomen worden in de matchingsmethodiek.

Uitgangspunt 3: Informatieverzameling en –verstrekking is voorwaarde voor matching

Voorwaarde voor een goede match is weten met wat voor jeugdige, ouders en pleeggezin of gezinshuis gewerkt wordt. De literatuur is eenduidig in haar aanbeveling van een goede systematische en zo volledig mogelijke informatieverzameling waarop de match kan worden gebaseerd. De methodiek gaat daarom uit van een gedegen inventarisatie van alle informatie die bekend is over de jeugdige, ouders, pleeg- of gezinshuisouders, omgeving en randvoorwaarden van organisatie, om zo een zo goed mogelijk besluit te kunnen nemen over de match (Argent & Coleman, 2012; Dance et al., 2010; Wilson et al., 2004; De Baat et al., concept in ontwikkeling). Niet alleen informatie op papier is van belang, een persoonlijke kennismaking van matcher, jeugdige en ouders en pleeg- of gezinshuisouders vergroot de kans op een succesvolle match. Hier speelt de professionaliteit, de klinische inschatting van de ervaren professional en het persoonlijk contact van de matcher bij de betrokkenen een belangrijke rol (De Baat et al., 2014; Dance et al., 2010). Ook het gedetailleerd delen en afstemmen van de wensen van de betrokkenen blijkt het succes van de match te bevorderen (Thomas, 2013; Van de Koot & Noordegraaf, 2018). De succeskans van de plaatsing wordt ook vergroot wanneer de pleeg- en gezinshuisouders zo goed mogelijk geïnformeerd zijn voorafgaand aan de plaatsing (Wilson et al., 2004; Argent & Coleman, 2012; De Baat et al., 2015), zodat zij zich kunnen voorbereiden op wat komen gaat. Het starten met een 'blanke lei', zoals in de praktijk wel voorkomt, moet – aldus de literatuur en praktijkervaringen die wij bundelden – vermeden worden. Zij levert geen 'frisse start' op maar werkt eerder contraproductief.

Uitgangspunt 4: Binnen het matchingsproces is aandacht voor gehechtheid en de klik (interactie) tussen betrokkenen

Gehechtheid is de duurzame emotionele band tussen een kind en zijn primaire verzorger. De relatie die beiden opbouwen en onderhouden heet de gehechtheidsrelatie. In gehechtheidsrelaties staat het plezier beleven aan elkaars nabijheid centraal. Allerlei (neuro)biologische processen (zoals de aanmaak van dopamine in de hersenen) ondersteunen dit plezier beleven waardoor de relatie verder verstevigt. Gehechtheid is nooit 'af' - elke fase in het leven vraagt een eigen vorm van gehechtheid. Connecties die neurobiologisch niet gemaakt zijn, kunnen op later moment in het leven alsnog gemaakt worden: het brein is plastisch. Dat maakt dat zowel uit literatuur - als praktijkstudie de wens komt om gehechtheid een rol te geven in de matchingsprocedure.

De klik tussen pleeg/gezinshuisouder en kind lijkt een vaag begrip wat een beetje toelichting behoeft. Hersenonderzoek maakt inzichtelijk dat deze 'klik' een neurobiologische grondslag heeft. Contact maken is een (onbewust) proces dat door de hersenen gestuurd wordt. Hoe een kind of volwassenen contact maken, komt voort uit hoe zij dit in eerdere situaties geleerd hebben, daarbij wordt razendsnel een inschatting gemaakt of de ander 'veilig' of 'aardig' is of contact plezierig kan zijn. In dit snelle neurobiologische proces spelen ook hormonen en neuro-transmitters een rol, ons limbisch systeem werkt op volle toeren. Het limbisch systeem in de hersenen bestaat uit die onderdelen die te maken hebben met emoties, geheugen, herinneringen, leren, motivatie en seksualiteit. Daar waar we plezierig contact verwachten, wordt het limbisch systeem op positieve wijze geactiveerd. Als we minder plezierig contact verwachten, gevaar voorzien, wordt het stress systeem geactiveerd. Dit proces wordt in de neurobiologie door Porges aangeduid met "neuroceptie": 'het proces waarbij ons limbisch systeem vaststelt hoe het met de veiligheid en gevaar staat, en onze emotionele en gedragsmatige toestand in het verlengde daarvan reguleert' (Hughes & Baylin, 2014 p.66; Porges, 2011; Siegel, 2012).

Wanneer we het bovenstaande toepassen op de klik bij matching, is het wellicht zinvol om voorzichtig te zijn als er geen klik is. Dan zou er sprake kunnen zijn van verhoogde activatie van het stresssysteem en daarmee minder ruimte om sensitief en responsief te reageren. In die zin is de klik tussen pleegouders/gezinshuisouders en hun nieuwe pleegkind ook vanuit de neurobiologie een belangrijke factor bij matching.

De stabiliteit, continuïteit, sensitiviteit en responsiviteit van de opvoeder zijn cruciaal bij het ontwikkelen van veilige gehechtheidsrelaties. Juist deze drie zaken hebben vaak ontbroken bij kinderen die in een pleeggezin of gezinshuis worden geplaatst. Zij hebben ten minste één maar vaak meerdere separaties van de primaire gehechtheidsfiguren meegemaakt: stabiliteit, continuïteit, sensitiviteit en responsiviteit hebben vaak ontbroken.

Bij de matching is het zaak om de sensitiviteit en responsiviteit van de gezinshuis of pleegouders mee te wegen bij het maken van de match. Hoe sensitief en responsief kunnen de nieuwe ouders reageren op de signalen van hun nieuwe kind, dat zij nog niet kennen en waarvan ze de signalen nog moeten *leren* opvangen? Ter ondersteuning van de ontwikkeling van sensitiviteit en responsiviteit in deze nieuwe opvoeder-kind relatie kan video interactie begeleiding zinvol zijn, zeker in de startfase van de plaatsing.

Er zijn kinderen die een minder goede manier hebben om steun te vragen aan hun ouders, sommige kinderen zijn 'hard to parent', hebben een moeilijk temperament en/of minder mogelijkheden om hun eigen emoties te reguleren. Kinderen die geen veilige basis gekend hebben, doen een ander appèl op hun omgeving. Zij kunnen vaak (nog) niet profiteren van de basis en haven die de nieuwe (pleeg- of gezinshuis)ouders bieden. In hun rugzak zitten heftige zaken zoals de verbroken gehechtheidsrelatie met daaronder de ervaringen van een verstoorde gehechtheidsrelatie. Deze kinderen komen het pleeggezin of gezinshuis binnen met een 'oud script', een standaard gedragspatroon dat vaak in veel voorafgaande verbroken plaatsingen al gezien werd en waarvan we herhaling in deze plaatsing willen zien te voorkomen.

Bij matching moet gekeken worden hoe je kan voorkomen dat een nieuw gezin in het oude script terecht komt. Hiervoor zijn enkele (extra) interventies beschikbaar zoals beschreven in de Richtlijn Problematische Gehechtheid (De Wolff, Van Bakel, Van Berkel, Juffer, Dekker-van der Sande, Sterkenburg & Thoomes-Vreugdenhil, 2014).

Een korte opmerking is op zijn plaats: gehechtheidsproblematiek is in de DSM 5 ondergebracht in het cluster trauma en stressor gerelateerde stoornissen. Dat betekent ondermeer dat gehechtheidsproblematiek wordt gezien als een uiting van relationeel trauma. Trauma heeft neurobiologische veranderingen tot gevolg die zich uiten in gedrag, denken en ervaren. Deze veranderingen liggen ten grondslag aan dat oude script dat het voor deze kinderen vaak zo moeilijk maakt om in de relatie nabijheid te durven ervaren (Hughes & Baylin, 2012). Veel geduld en een hoge mate van sensitiviteit en responsiviteit voor wat *dit* kind nodig heeft zijn belangrijke voorwaarden voor het laten slagen van de plaatsing. Het is belangrijk dat de pleeg- of gezinshuisouder niet af gaat op het gedrag, maar leert zien wat het gedrag van het kind zegt en daarop aan sluit.

Samengevat is de gehechtheidsrepresentatie van de jeugdige van groot belang bij matching. Dit wordt benadrukt door zowel experts (via een Delphi procedure), wetenschappelijk onderzoek (literatuur), als ervaringskennis (praktijk) (Ter Meulen et al., 2014, de Baat et al., 2014). Verplaatsingen leiden tot verbreking van gehechtheidsstructuren en kunnen hiermee het risico op gedragsproblematiek vergroten. Voor gehechtheid is stabiliteit van plaatsing tezamen met sensitiviteit en responsiviteit van de opvoeders onontbeerlijk. Daarbij kan een veilige gehechtheidsrelatie tussen de jeugdige en de pleeg- of gezinshuisouders bijdragen aan de stabiliteit van de plaatsing (Strijker, 2006, Juffer, 2010, Van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2010, Thoomes, 2012, Oosterman & Schuengel, 2010). Wij identificeren hier gehechtheid als cruciale onderliggende factor voor een succesvolle plaatsing. Gehechtheid is een factor die speelt bij de klik tussen pleeg- of gezinshuisouders en jeugdige. Sensitiviteit en responsiviteit van de pleeg- en gezinshuisouders ten opzichte van deze jeugdige is een belangrijke factor, die via gerichte interventies bevorderd kan worden zodat pleeg- en gezinshuisouders hun opvoedersgedrag op de ontwikkelings- en gehechtheidsvragen van deze specifieke jeugdige leren afstemmen (Beijersbergen, 2012; van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2010; Schofield & Beek, 2006; Juffer, 2010).

Uitgangspunt 5: Doel van de match is een stabiele, onvoorwaardelijke opvoedrelatie

Onvoorwaardelijke verbondenheid tussen opvoeders en kinderen is van groot belang. Deze onvoorwaardelijkheid moet nagestreefd worden in elke match. Dit baseren we op onderzoeken waarbij de schadelijke effecten van discontinuïteit worden aangetoond (Van Oijen, 2010; Wilson et al., 2004; Rubin et al., 2007; Strijker & Knorth, 2009; Vanderfaeillie & Van Holen, 2010) en op de grootschalige studies die vonden dat de resultaten i.c. de ontwikkelingspaden voor geadopteerden over het algemeen beter zijn dan die voor pleegkinderen (Vinnerljung & Hjern, 2011, Selwyn et al., 2014). In haar rapport laat Selwyn zien hoe de adoptieouders (in het rapport gaat het om geadopteerde pleegkinderen) volhouden in moeilijke plaatsingen en dat zij een grote onvoorwaardelijke verbondenheid voelen met hun adoptiekind (Selwyn et al., 2014), wat in de pleegzorgsituatie wellicht minder het geval is vanwege de voortdurende kans op terug- of verplaatsing van het pleegkind. Deze onvoorwaardelijkheid is een belangrijke voorwaarde voor het succes van een plaatsing en moet meegenomen worden als punt van inschatting voor een goede match. Deze zelfde onvoorwaardelijkheid noemen Berrick en Skivenes (2012) wanneer zij een onderzoek doen naar extra goede pleegouders: zij behandelen het kind als was het hun eigen kind. Ook Juffer (2010) benadrukt dat het in het belang van de jeugdige is om qua houding en liefde benaderd te worden als een eigen geboren kind. Tegelijkertijd kan het voor pleeg- of gezinshuisouders wel heel moeilijk zijn om een onvoorwaardelijke relatie te realiseren, zeker als een plaatsing ten koste gaat van eigen kinderen.

Uitgangspunt 6: Bij een niet-optimale match worden risico's verminderd door het inzetten van hulp op maat

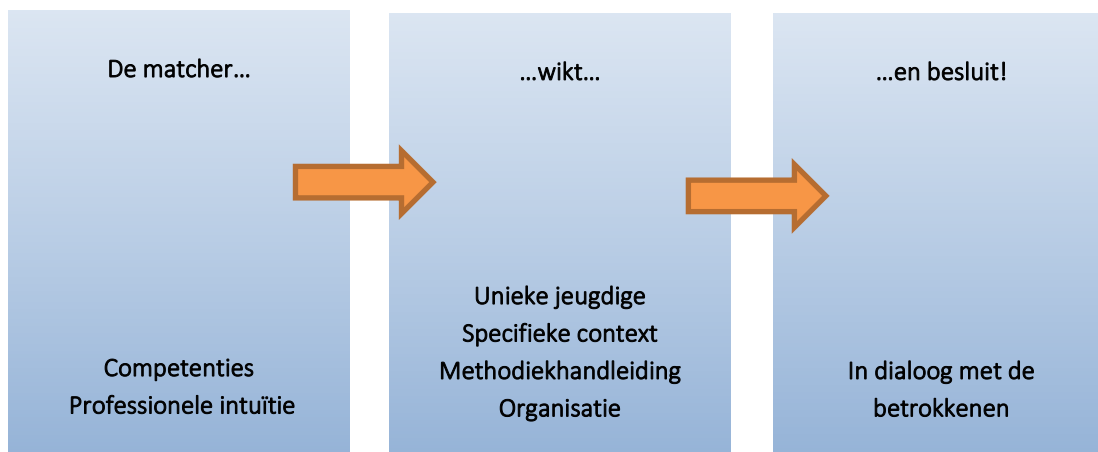
Doordat organisaties vaak niet voldoende keus hebben in pleeggezinnen of gezinshuizen om een jeugdige te plaatsen en omdat soms op korte termijn een plaats gevonden moet worden voor een jeugdige, zal niet altijd een volledig passende match gevonden worden. Wanneer dit het geval is, wordt gezocht naar een zo goed mogelijke – een 'good enough' - match, waarbij aandacht is voor vermindering van gesignaleerd risico door bijvoorbeeld de inzet van extra interventies, begeleiding van ouders, extra begeleiding van de pleeg-/gezinshuisouders, praktische hulp en/of een verlofregeling.

Tot slot

Hoewel de basis van het methodiek uitgaat van factoren die van belang zijn voor matching, blijkt uit de kernwaarden en uitgangspunten dat juist de interactie tussen de jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders (en gezin) van groot belang is. De praktijkinventarisatie bevestigde dit. Helaas biedt de wetenschap weinig instrumenten om deze interactie te beoordelen. Toch is in deze methodiek gekozen voor toetsingsmomenten gebaseerd op de interacties tussen de betrokkenen.

4. Matching is een vak!

De titel van dit hoofdstuk zegt het al: matching is een vak! Als ontwikkelaars vinden we het van belang dat er veel ruimte is voor de professional en de professionele relatie die hij/zij heeft met jeugdigen, ouders en opvoeders. Kort gezegd: de matcher (en de betrokkenen*) zijn *in the lead* en niet de structuur (Dronkers, 2012).

Figuur 1: de professionele ruimte gevuld (vrij naar: Dronkers, 2012)

Goede matching staat of valt met up-to-date kennis, competenties en weloverwogen gebruik van de professionele intuïtie van de matcher. Deze methodiekhandleiding is een hulpmiddel voor de matcher om in iedere unieke situatie een zo goed mogelijke match te maken (zie ook figuur 1). De methodiek is geen keurslijf. De matcher kan in een specifieke casus, op basis van zijn eigen professionele inschatting, besluiten om van de methodiek af te wijken. Het is wel van belang dat de matcher zich bewust is van wat hij doet en kan expliciteren en onderbouwen waarom hij van de methodiekhandleiding afwijkt. De matcher moet zijn overwegingen en beslissingen zorgvuldig kunnen onderbouwen. Door deze ook op te nemen in het dossier, zorgt hij er voor dat het ook voor betrokken cliënten en derden (collega's) inzichtelijk is.

In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we uitgebreider in op het vak matching: de competenties en de professionele intuïtie van de matcher.

Competenties

Een competentie is 'een geïntegreerd geheel van kennis, inzicht, vaardigheden, houding en persoonlijke eigenschappen waarmee in een beroepscontext op adequate wijze adequate resultaten kunnen worden behaald' (Zwikker, Van de Haterd, Hens & Uyttenboogaart, 2009). Er is geen literatuur over de competenties die je als matcher nodig hebt. Daarom is aan professionals die bij de methodiekontwikkeling betrokken waren, gevraagd over welke competenties een matcher moet beschikken. Wat maakt iemand tot een goede matcher? De competenties die zij hebben genoemd, zijn in onderstaand schema geclusterd volgens de bestaande competentieprofielen voor jeugdzorgwerker en gedragswetenschapper (Zwikker, Van de Haterd, Hens & Uyttenboogaart, 2009)³. Hieronder worden dus de competenties uit die profielen genoemd die volgens matchers relevant zijn voor matching.

³ Beide profielen zijn relevant aangezien matchers werkzaam kunnen zijn op het niveau van gedragswetenschapper of jeugdzorgwerker.

* Jeugdige, ouders, pleegouders/gezinshuisouders en overig netwerk

Tabel 4.1 Competenties van een matcher

Competenties (uit het competentieprofiel jeugdzorgwerker en gedragswetenschapper)	Voorbeelden van matchers
Brengt de situatie in kaart	• “Op tafel krijgen van de informatie.” • “Papieren dossiers kunnen lezen.” • “Overzicht hebben, kennis hebben van het bestand waaruit gekozen kan worden (de pool).” • “Beschikking hebben over de profielen, wensen en aandachtspunten van de gezinsvormen.”
Reflecteert op het eigen handelen	• “Reflectief zijn: naar eigen proces kunnen kijken als matcher, bewust zijn van je eigen rol: je bent heel even heel belangrijk in het leven van dit kind.” • “Reflecteren op de matches die je gedaan hebt en daarvan leren.” • “Opmerkzaam zijn voor de (algemene) menselijke geneigdheid om, als je op een bepaald spoor zit, daarmee verder te gaan in plaats van het helemaal omgooien.” • “Nieuwsgierig blijven, open blik houden.”
Werkt samen	• “Geneigd zijn tot samenwerken: overleg met anderen als meerwaarde zien en open staan voor feedback.”
Vormt een oordeel	• “Vertaalslag kunnen maken van theorie en praktijk en ervaringen naar een inschatting voor een match en van welke kansen en risico’s daarbij sprake kan zijn.” • “Matcher vertaalt wensen, behoeften, mogelijkheden.”
Neemt en beargumenteerd besluiten	• “Goed afwegingen kunnen maken en deze kunnen onderbouwen.” • “Informatie goed kunnen analyseren en distilleren. Heb ik alle informatie, ontbreekt er iets, hoe duid ik dat?”
Werkt verantwoord	• “Is transparant: open over agenda en afwegingen. Geen gouden bergen beloven aan biologische families.” • “Rust bewaren: tijd durven nemen voor goede match!” • “Volgens de Richtlijn Pleegzorg werken”
Werkt vanuit een visie op opvoeding en ontwikkeling	• “Heeft kennis van de ontwikkelingspsychologie van kinderen.” • “Heeft kennis van en inzicht in systeemdynamiek van gezinnen.” • “Begrijpt het thema ‘opgroeien in twee gezinnen.’”
Legt contact en heeft contact met jeugdigen en opvoeders	• “Proactief contact onderhouden, relatie onderhouden en actualiseren van het profiel van het gezinshuis/pleeggezin.” • “Meerzijdig partijdig zijn: goed kunnen luisteren naar alle partijen.” • “Responsief zijn m.b.t. de mogelijkheden en sterke kanten van gezinsvormen en de vraag van het kind.” • “Non-verbale communicatie goed kunnen lezen.” • “Risico’s, bergen, hobbels bespreekbaar kunnen maken.”

De matchers benadrukken dat kennis van verschillende onderwerpen noodzakelijk is. Bijvoorbeeld kennis van ontwikkelingspsychologie, gedragsproblematiek, gezinscontext en LVB (licht verstandelijke beperking). Ook wordt benadrukt dat ervaring in de jeugdzorg nodig is om als matcher te kunnen werken. Als voorbeelden hierbij worden ervaring als gedragswetenschapper en ervaring in de pleegzorg genoemd. In ieder geval lijkt het belangrijk om niet gelijk na een afgeronde opleiding als matcher te starten, maar eerst een bepaalde periode ervaring op te doen in het betreffende werkveld en verder te leren en te groeien. Samenvattend moet (vak)kennis worden bijgehouden en kerncompetenties en klinische intuïtie werkende weg verdiept worden en doorontwikkeld.

De rol van professionele intuïtie⁴

‘Matchen doe je met je hoofd, handen én met je hart’. Dit betekent dat naast kennis, ervaring en praktische zaken ook emoties een rol spelen in beoordelings- en besluitvormingsprocessen die bij de matching worden doorlopen. Naast expliciete kennis speelt impliciete kennis en ervaring een rol. Dit wordt gevat onder de noemer professionele intuïtie. Munro (2002) stelt dat het belangrijkste voordeel van het gebruik van professionele intuïtie snelheid is. In een ogenblik schat de professional een situatie in en handelt daarnaar. Het snelle en directe inspringen op wat je ziet en voelt dat er aan de hand is, geeft meteen de waarde van professioneel intuïtief redeneren en handelen weer. In dit redeneren en handelen maak je gebruik van het geheel aan kennis en professionele en persoonlijke ervaring die je in je leven hebt opgedaan. Dit vaak onbewuste gebruik van zogenaamde ‘achtergrond’ kennis wordt pas expliciet als je jezelf als professional dwingt er bij stil te staan.

Dat laatst is erg belangrijk, want er zijn ook nadelen verbonden aan intuïtief redeneren en handelen. Zo is intuïtieve kennis minder expliciet, vaak niet meteen hard te maken, niet toepasbaar voor alle zaken die je tegenkomt (generalisatieprobleem) en vaak moeilijk te delen met collega’s. Daardoor wordt ze in het algemeen minder betrouwbaar en kan je juist door intuïtief redeneren terecht komen in valkuilen. Een belangrijke tegenbeweging is daarom geweest om alleen nog beoordelingen, besluiten en handelen te baseren op analytische redeneringen die onderbouwd kunnen worden met wetenschappelijk bewijs. Maar ook dat bewijs biedt schijnzekerheid onder meer omdat ook wetenschappelijke modellen niet foutloos zijn, onderzoek ook zijn beperkingen kent en veel hulpmiddelen die zich op deze modellen baseren niet perfect zijn.

Wat betekent dit nu voor de rol van professionele intuïtie in het werk van de matcher?

Professioneel matchen kan niet zonder professionele intuïtie. Natuurlijk is intuïtie alleen niet voldoende. Naast intuïtief redeneren, maken matchers gebruik van formele kennis, kennis die expliciet geleerd is en die bij de werkzaamheden van de matcher hoort.

Het is belangrijk om vakkennis (sociaal wetenschappelijke, medische en psychologische vakkennis) te gebruiken naast specifieke praktijkkennis, kennis gebaseerd op de ervaringen die door de jaren heen zijn opgebouwd. Dit is een combinatie van persoonlijke en werkervaring, maar dat is niet alles. Munro (2002) voegt er emotionele wijsheid aan toe. Hiermee bedoelt zij de inschatting van de medewerker van de emotionele kant van haar werk. Zowel voor zichzelf als werker, als voor de cliënt.

Concreet betekent dit kunnen aangeven hoe iemand zich voelt door jouw actie en ook weten wat die actie met jou als mens doet en hiermee kunnen werken. Je kruipt in de huid van de andere partij, de jeugdige, de ouders en de pleeg-, of gezinshuisouders. Waarden en normen spelen eveneens een rol. Vaak is er sprake van het zoeken naar een balans tussen rechten en behoeften van jeugdige versus rechten en behoeften van een nieuw gezin en die van het oorspronkelijke gezin. De laatste bouwsteen van expertise is de vaardigheid om te redeneren. Hiermee wordt bedoeld het kunnen analyseren enerzijds terwijl er ook ruimte is voor gebruik van empathie, het actief in kunnen leven en mee kunnen voelen met de ander zonder diens emoties over te nemen.

Het bovenstaande laat zien dat een professionele matcher niet genoeg heeft aan kennis en methodische hulpmiddelen alleen. In het gebruik van de kennis en hulpmiddelen speelt de professionele intuïtie een rol. De matcher mag ook hierop voortbouwen, dit integreren in de ordening en analyse van informatie en het aandeel hiervan expliciet weergeven, zowel naar cliënten als naar collegae.

Professionele intuïtie is onontbeerlijk om een goede inschatting van een situatie te kunnen maken, maar dit kan alleen als er sprake is van voortdurend integreren van nieuwe kennis en gebruik van ‘state of the art’ hulpmiddelen. Die laatste moeten gebaseerd zijn op recente gegevens uit wetenschappelijk onderzoek, zoals de checklists die in deze methodiek worden gepresenteerd.

Op deze wijze integreert de medewerker praktijkkennis en wetenschappelijke kennis, gebruikt professionele competenties en komt aldus tot een zo helder en gewogen mogelijk oordeel over de wenselijkheid van een match van een individueel kind aan een nieuw (pleeg) gezin of gezinshuis (Munro, 2002).

⁴ Deze paragraaf is gebaseerd op Ten Berge & Vinke (2006). Zij baseren zich op Munro (2002).

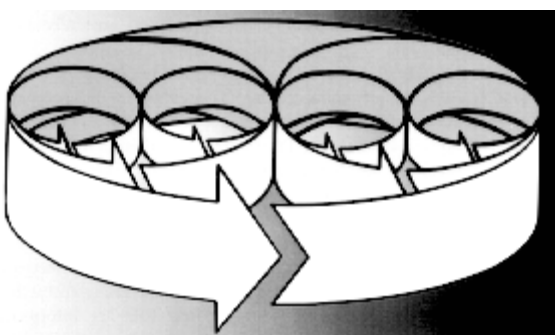
Tot slot

De professionele ruimte van de matcher met zijn eigen competenties en professionele intuïtie staat voorop. Deze methodiek is slechts een hulpmiddel voor de matcher om zijn vak goed uit te kunnen oefenen. Om het matchingsproces goed te kunnen uitvoeren en daadwerkelijk resultaat te bewerkstelligen voor uithuisgeplaatste jeugdigen, is aandacht en investering in het eigen vakmanschap nodig. De in dit hoofdstuk benoemde competenties en aspecten van professionele intuïtie kunnen voor matchers aanknopingspunten zijn voor reflectie en bieden een kader om de matching te optimaliseren.

5. Matching: een dynamisch proces

De dynamiek van matching

Matching is geen momentopname of een lineair proces, maar altijd dynamisch. Bij iedere zoektocht naar een geschikt gezin, is er opnieuw een professionele inschatting van de matcher nodig, welke acties er door wie moeten worden uitgevoerd om tot een succesvolle match te komen. Matching is dus altijd maatwerk! Met deze methodiek willen we de matcher echter wel een leidraad bieden, waar hij desgewenst onderbouwd van kan afwijken. In de methodiek is het proces van matching opgedeeld in drie fasen. Elke fase bestaat uit een aantal acties. Doel van elke actie is informatie achterhalen die noodzakelijk is om te komen tot een inzichtelijke en verantwoorde match aan het einde van het proces. Maar zoals gezegd: matching is dynamisch. Soms kunnen stappen worden samengevoegd of overgeslagen; en soms ook moeten stappen opnieuw worden uitgevoerd omdat het proces ergens op is vastgelopen.

Fasering van het proces

De drie fasen van het matchingsproces zijn (A) Aanmelding, informatie verzamelen en wensen inventariseren, (B) Voorlopige match en kennismaking tussen alle betrokkenen en (C) Definitieve match en wentraject. Elke fase bestaat uit twee of meer acties. Op pagina 17 zijn de fasen en acties weergegeven. In de hoofdstukken daarna komt per actie aan bod wat er van de matcher en andere betrokkenen in het matchingsproces verwacht wordt, en welke kernbeslissing er aan het einde van elke fase genomen moet worden. Behulpzame hulpmiddelen en een inschatting of en onder welke condities bepaalde acties achterwege gelaten kunnen worden, worden ook besproken.

Niet leidend, maar leidraad!

De beschrijving van het proces in deze methodiekhandleiding is een hulpmiddel voor de matcher om in iedere unieke situatie een zo goed mogelijke match te maken. De procesbeschrijving is geen keurslijf. De matcher kan in een specifieke casus, op basis van zijn eigen professionele inschatting, besluiten om van de methodiek af te wijken. Het is wel van belang dat de matcher zich bewust is van wat hij doet en kan expliciteren en onderbouwen waarom hij van de methodiek afwijkt. Staan blijft de kernbeslissing aan het einde van elke fase. Het nemen van deze kernbeslissingen is de minimale variant van de methodiek.

Matchen doe je samen

De methodiek is uit pragmatisch oogpunt geschreven voor 'de matcher'. Een matcher doet het echter nooit alleen. Ook jeugdigen/ouders en pleeg- en gezinshuisouders hebben een belangrijk rol in het maken van de match. Het is bijvoorbeeld aan pleeg- en gezinshuisouders om helder te krijgen wat voor jeugdige er goed bij hen zou passen. En jeugdigen/ouders en pleeg- en gezinshuisouders kunnen ook zelf het initiatief nemen en op zoek gaan naar elkaar! Een goed voorbeeld om dit te faciliteren is het maken van een matchingsdatabank waarin zowel jeugdigen/ouders als pleeg- en gezinshuisouders zichzelf voorstellen. Op basis daarvan kunnen ze zelf een inschatting maken van een mogelijke match. Bij een dergelijk initiatief vanuit een van de betrokkenen start de procedure al met een positieve betrokkenheid. Deze handleiding kan gebruikt worden als check of alle belangrijke afwegingen gemaakt zijn wanneer het matchingsproces met een ander startpunt begint. In dit opzicht kan de methodiek ook gebruikt worden als leidraad bij bijvoorbeeld netwerkplaatsingen.

Daarnaast hoeft de matcher ook niet altijd alle handelingen zoals beschreven in deze methodiek zelf uit te voeren. Het kan voorkomen dat een andere persoon beter geschikt is om een deel van de handelingen uit te voeren, omdat hij/zij bijvoorbeeld een vertrouwensrelatie heeft met het gezin, of het gezin goed kent. De matcher doet dan niet alles zelf, maar heeft wel de regie en zorgt voor goede uitwisseling.

Beslissen over een geschikte match⁵

Handelings- en besluitvormingsproces

Met betrekking tot deze methodiek is het van belang te weten dat binnen het matchingsproces verschillende deelprocessen te onderscheiden zijn. Het *werkproces* beschrijft de processen en structuren binnen de organisatie. Het *besluitvormingsproces* geeft weer over welke inhoudelijke thema's de professional een beeld of oordeel moet vormen en welke beslissingen op grond daarvan genomen moeten worden. Het *handelingsproces* gaat over de concrete activiteiten die de matcher onderneemt om te matchen en de handvatten daarbij. Hoewel in de alledaagse praktijk deze processen veelal gelijktijdig naast elkaar lopen, raden Ten Berge en Vinke (2006) aan ze uit elkaar te halen. Dat helpt helder te maken wanneer je wat doet, waarom je dat doet en welke beslissingen en handelingen daarbij horen.

Deze methodiek gaat daarom expliciet in op welke concrete handelingen/acties (handelingsproces) en welke beslissingen (besluitvormingsproces) horen bij matching. Omdat organisaties verschillende werkprocessen kennen, is in de methodiek aan het werkproces geen nadrukkelijke aandacht besteed. Het is aan de organisatie die de methodiek gebruikt om uit te werken hoe zij past in het bestaande werkproces. Vanzelfsprekend wordt het handelingsproces en besluitvormingsproces uitgevoerd binnen het werkproces van de organisatie. Om te stimuleren dat beslissingen zo expliciet en objectief mogelijk genomen worden is (zoals aan het begin van dit hoofdstuk is aangegeven) in de methodiek steeds beschreven welke kernbeslissingen genomen moeten worden, naast welke concrete handelingen uitgevoerd moeten worden. De hulpmiddelen waar aan gerefereerd wordt zijn in de bijlage terug te vinden.

Valkuilen in besluitvorming

Bij alle professionals die (lastige) beslissingen moeten nemen dreigen verschillende valkuilen, blijkt uit onderzoek. Professionals maken beoordelingsfouten die voortkomen uit de beperkingen van het menselijk brein bij het verwerken van informatie (Ten Berge, 1998; Eijgenraam et al., 2004; Munro, 1999). Mensen zijn bijvoorbeeld geneigd om op basis van beperkte informatie een oordeel te vormen en passen dit eerste oordeel niet snel meer aan. Vaak wordt juist informatie gezocht die het eerste oordeel bevestigt en informatie genegeerd die daarmee in tegenspraak is. Een andere valkuil is dat mensen gebeurtenissen als waarschijnlijker beoordelen naarmate ze zich makkelijker een voorbeeld voor de geest kunnen halen. Recente gebeurtenissen of een opvallende casus kunnen dan het oordeel vertekenen. Er kan sprake zijn van overdracht of tegenoverdracht, waarmee bedoeld wordt dat er een (vaak onbewuste) herhaling van een interactiepatroon is. Een laatste valkuil is dat mensen snel een oorzakelijk verband veronderstellen, zonder na te gaan of zo'n verband er werkelijk is of logischerwijze verondersteld mag worden.

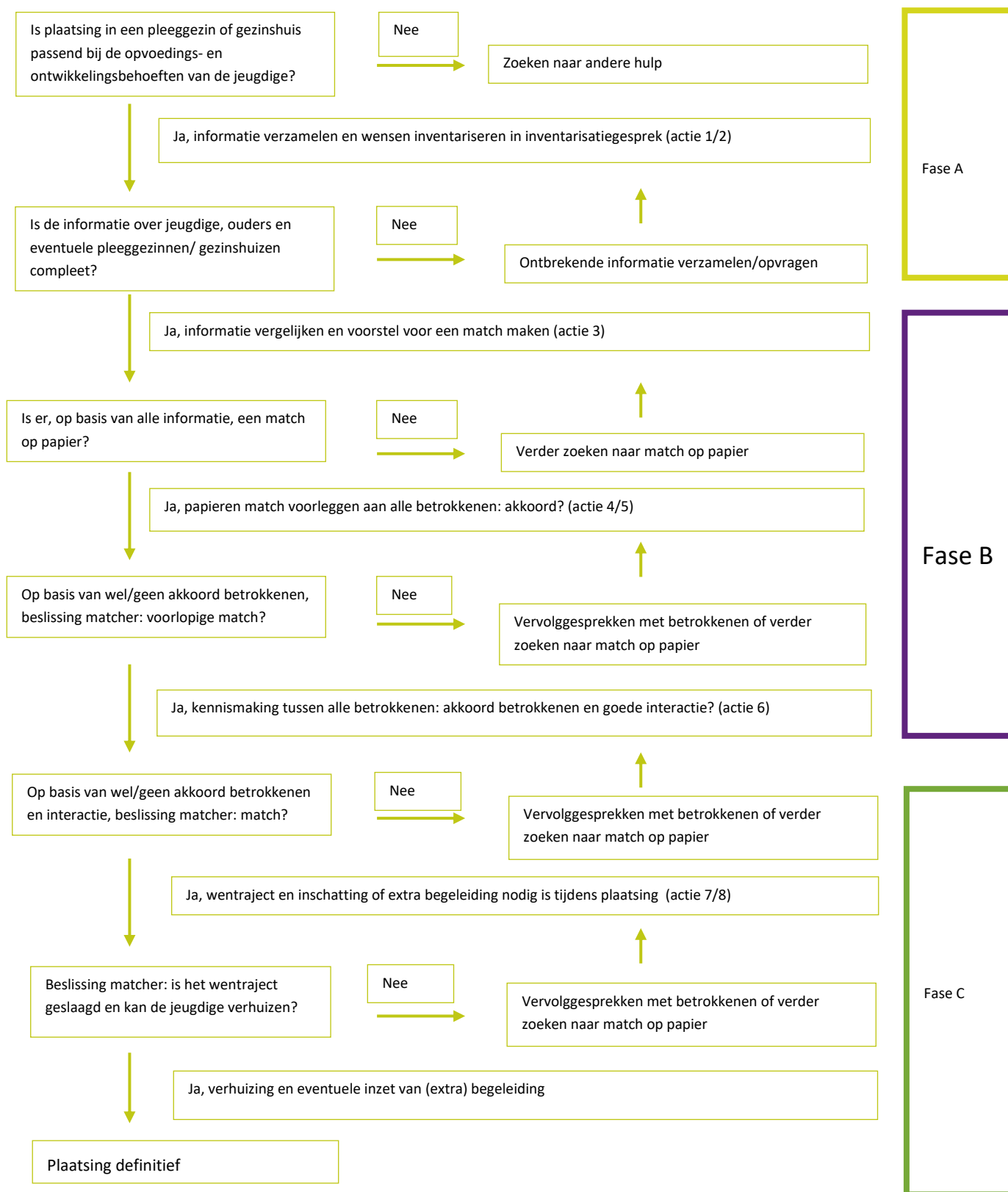
Beoordelingsfouten en –valkuilen kunnen voorkomen worden. Dit begint volgens Munro (1999, 2002) bij het bewustzijn van de professional zelf dat je fouten kunt maken en ze ook open kunt breken als je ze maakt. Daarnaast is er uiteraard het streven om deze fouten zoveel mogelijk te vermijden. Het is van belang dat beslissingen zo expliciet en objectief mogelijk genomen worden waardoor ze inzichtelijk en navolgbaar zijn. Dit kan door methodisch te werken, door gebruik te maken van goed onderbouwde hulpmiddelen en door de eigen bevindingen te toetsen aan de kennis en ervaringen van anderen.

Beslissen over een geschikte match is (vaak) niet eenvoudig. Valkuilen liggen op de loer en regelmatig wordt besloten bemoeilijkt door beperkte keuzemogelijkheden en tijdsdruk. Door de acties in deze methodiek te volgen kan er zo goed mogelijk invulling gegeven worden aan de uitdaging die matching is!

⁵ Deze paragraaf is gebaseerd op Ten Berge & Vinke (2006).

Beslisboom matching

In de methodiek wordt gebruik gemaakt van de volgende beslisboom⁶.

⁶ Een belangrijke kanttekening hierbij is dat matching altijd maatwerk is. De matcher kan van onderstaande beslisboom afwijken als hij of zij dat nodig acht, maar moet dit wel kunnen onderbouwen.

Overzicht acties 'Methodisch Matchen'

In onderstaand schema zijn de fasen, acties en kernbeslissingen van 'Methodisch matchen' schematisch weergegeven⁷. In de hoofdstukken hierna wordt iedere actie verder uitgewerkt.

Fase	Acties handelingsproces	Kernbeslissingen
A. Aanmelding, informatie verzamelen en wensen inventariseren 	Actie 1 Aanmelding beoordelen - Aanmelding beoordelen en verwerken - Beschikbare achtergrondinformatie jeugdige en gezin lezen	Is plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis passend bij de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige? Waarom?
	Actie 2 Informatie verzamelen en wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren - Wensen en mogelijkheden beschikbare pleeg- of gezinshuisouders doornemen - Inventarisatiegesprek met jeugdige, ouder(s), en andere belangrijke personen uit het (persoonlijke en/of professionele) netwerk. - Opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige in kaart brengen. - Als er informatie blijkt te missen, deze alsnog verzamelen/opvragen.	Is de informatie over jeugdige, ouders en eventuele pleeggezin/ gezinshuizen compleet? Waar is nog aanvullende informatie over nodig?
B. Voorlopige match en kennismaking tussen alle betrokkenen 	Actie 3 Informatie vergelijken en voorstel voor een match maken - Vergelijken van factoren en wensen jeugdige en ouder (en andere belangrijke personen uit het netwerk) met factoren en wensen beschikbare opvoeders - Op basis van factoren, wensen en inhoudelijke uitgangspunten beslissen wat in deze casus het zwaarst weegt en een voorlopige match maken (lieft meerdere opties) - Gesprek met collega matcher, gedragswetenschapper en/of andere collega over vergelijking en voorstel(len) match - De matcher weegt af welke factoren, wensen en inhoudelijke uitgangspunten in deze casus het zwaarst wegen en besluit welke opvoeders het beste lijken te passen bij deze jeugdige en deze ouders - Gezamenlijk besluit nemen met collega en/of team wat de best passende match is.	Is er, op basis van alle informatie, een match op papier? Wat zijn de belangrijkste overwegingen waarom deze match op papier is gekozen?
	Actie 4 Voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders - Matcher introduceert de jeugdige bij pleeg- of gezinshuisouders door middel van een kort (telefonisch) gesprek en informatie per mail - Vervolggesprek met pleeg- of gezinshuisouders over mogelijk te plaatsen jeugdige - Paar dagen bedenktijd en besluit wel/niet doorgaan volgende stap matching	- Gaan pleeg- of gezinshuisouders akkoord met dit voorstel? Wat zijn voors, twijfels en tegens? - Beslissing van de matcher: gaan we verder met de volgende actie? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
	Actie 5 Voorstel match voorleggen aan ouders (en jeugdige)	Gaan ouder(s) akkoord met vervolg? Wat zijn voors, twijfels en tegens?

⁷ Een belangrijke kanttekening hierbij is dat matching altijd maatwerk is. De matcher kan onderbouwd van deze acties afwijken. Soms kunnen acties worden samengevoegd of overgeslagen; en soms ook moeten acties opnieuw worden uitgevoerd omdat het proces ergens op is vastgelopen. Wel is het belangrijk om in ieder geval de kernbeslissingen goed te documenteren.

	• Matcher introduceert de pleeg- of gezinshuisouders bij ouder(s) (en jeugdige) door middel van een (telefonisch) gesprek • In gedwongen kader gesprek met de (gezins)voogd • Paar dagen bedenktijd, ouder (en jeugdige) wel/niet akkoord • De matcher besluit (op basis van de beslissing van ouders en jeugdige vanaf een bepaalde leeftijd) of de matching doorgaat naar de volgende actie.	• Gaat jeugdige akkoord met vervolg? Wat zijn voors, twijfels en tegens? • Beslissing van de matcher: gaat de matching door van een papieren match naar een kennismaking (volgende actie)? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
	Actie 6 Kennismaking ouders, jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders (kennismakingsgesprek) • De matcher stelt vast wie er bij het kennismakingsgesprek aanwezig moeten zijn. • Gesprek met ouders (en jeugdige vanaf bepaalde leeftijd) en pleeg- of gezinshuisouders op veilig terrein om kennis te maken en informatie uit te wisselen. • Paar dagen bedenktijd voor het besluit of ouders (en jeugdige) en pleeg- of gezinshuisouders door willen gaan met deze match. • Matcher maakt een inschatting van relationele factoren.	• Gaan ouder(s) akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens? • Gaat jeugdige akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens? • Gaan pleeg- of gezinshuisouders akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens? • Maakt de matcher een positieve inschatting van relationele factoren? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
C. Definitieve match en wentraject 	Actie 7 Match • De matcher besluit (op basis van de input van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders) of de match definitief doorgaat. • Matcher informeert jeugdige, ouder(s), pleeg- of gezinshuisouders, plaatser, de begeleiding van het pleeggezin of gezinshuis en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk dat er een match is. • Plaatsingsgesprek om afspraken te maken over het wentraject, de start van de plaatsing en bij niet-optimale match extra begeleiding (matcher of begeleider)	• Beslissing van de matcher: gaat de match door? (op basis van de input van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders) Wat zijn de belangrijkste overwegingen en twijfels? Schat je in dat de match een stabiele plaatsing oplevert? • Beslissing van de matcher en/of begeleider: is er extra ondersteuning nodig om de match te laten slagen? Wat voor? Is het mogelijk deze te organiseren?
	Actie 8 Wentraject (matcher of begeleider) • Pleeg- of gezinshuisouders gaan op bezoek bij ouders en jeugdige thuis of andere woonplek van de jeugdige (bijvoorbeeld pleeggezin of leefgroep) in aanwezigheid van ouders (of een vertrouwensfiguur voor het kind). • Jeugdige en ouders (of een vertrouwensfiguur voor het kind) gaan op bezoek bij pleeg- en of gezinshuisouders. • Jeugdige gaat een dag (deel) op bezoek bij pleeg- en of gezinshuisouders. • Jeugdige gaat één of meerdere nachtjes logeren bij pleeg- en of gezinshuisouders. • In het wentraject kan er ook een fotoboekje worden gemaakt met foto's van het gezinshuis of pleeggezin voor de jeugdige en de ouders. • Verhuizing van de jeugdige: start plaatsing.	• Beslissing van de matcher: is het wentraject geslaagd en kan de jeugdige verhuizen? Wat zijn voors, twijfels en tegens?

6. De acties van matching uitgewerkt

In dit hoofdstuk worden de acties van 'Methodisch matchen' in detail uitgewerkt⁸.

Fase A

Aanmelding, informatie verzamelen en wensen inventariseren.

Actie 1: Aanmelding beoordelen

Werkwijze matcher

Aanmelding beoordelen en verwerken

Hoe een aanmelding van een jeugdige plaatsvindt en vervolgens beoordeeld en verwerkt wordt, kan per organisatie verschillen. Binnen de bestaande werkprocessen is het in ieder geval van belang dat er de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige in kaart worden gebracht, om te onderzoeken of plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis passend is. Ook is het van belang om na te gaan of er een familienetwerkberaad is geweest in aanloop naar de plaatsing en wat dat heeft opgeleverd.

Wanneer een plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis passend lijkt te zijn, kijk dan in jouw organisatie welke handelingen uitgevoerd moeten worden. Het gaat bijvoorbeeld om administratieve handelingen zoals het invullen van formulieren, de jeugdige op een wachtlijst plaatsen, de aanmelding doorgeven aan collega's en/of het plaatsen van het kindprofiel op een website voor aspirant pleegouders.

Beschikbare achtergrondinformatie jeugdige, ouderlijk gezin en eventuele voorafgaande plaatsingen lezen

Ook is het nodig te (laten) checken of er achtergrondinformatie beschikbaar is over de jeugdige, het ouderlijk gezin en eventuele voorafgaande plaatsingen en deze achtergrondinformatie (profiel of dossier) over de jeugdige en gezin te lezen. De matcher leest deze informatie om een beeld te krijgen van de jeugdige en gezin en mogelijk ook hun wensen ten aanzien van een pleeggezin of gezinshuis. Ook gaat hij na of de gegevens nog kloppen. Voor de verdere acties in het matchingsproces vormt het doornemen van het dossier en/of profielen een goede voorbereiding.

Kernbeslissing

Bij deze actie hoort de volgende kernbeslissing⁹:

Is plaatsing in een pleeggezin of gezinshuis passend bij de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige? Waarom?

Hulpmiddelen

Bij deze actie kunnen de volgende hulpmiddelen worden gebruikt:

- Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1)
- Checklists factoren (bijlagen 8 tot en met 12). Deze kunnen gebruikt worden als check of alle belangrijke informatie aanwezig is. Als er informatie mist, is dat aanleiding voor verdere informatieverzameling in fase 2.

Noodzakelijke actie

De aanmelding beoordelen en verwerken en controleren welke achtergrondinformatie er beschikbaar is over het kind en gezin en deze informatie lezen is in iedere casus noodzakelijk. Ook is het van belang te identificeren welke informatie ontbreekt en beslissen of/welke aanvullende informatie nodig is.

⁸ Een belangrijke kanttekening hierbij is dat matching altijd maatwerk is. De matcher kan onderbouwd van de acties afwijken. Soms kunnen acties worden samengevoegd of overgeslagen; en soms ook moeten acties opnieuw worden uitgevoerd omdat het proces ergens op is vastgelopen.

⁹ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Actie 2: Informatie verzamelen en wensen, behoeften en mogelijkheden betrokkenen inventariseren

Voor een goede match is het belangrijk om zoveel mogelijk relevante informatie te verzamelen over de jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders. Het vergroot de kans op een geslaagde match en pleeg- of gezinshuisouders kunnen goed geïnformeerd worden voor aanvang van de plaatsing (zie ook uitgangspunt 3 in hoofdstuk 3). Het is belangrijk om vanaf de start van het matchingstraject samen te werken met alle belangrijke betrokkenen, om het afbreken van het traject op een later moment te voorkomen.

Werkwijze matcher

Wensen en mogelijkheden beschikbare pleeg- of gezinshuisouders doornemen

In de voorbereiding en/of begeleiding van pleeg- of gezinshuisouders is meestal al geïnventariseerd wat hun wensen en mogelijkheden zijn. De matcher neemt de betreffende dossiers en/of profielen door om scherp te hebben welke opvoeders er momenteel beschikbaar zijn. De matcher let daarbij in ieder geval op de opvoedersfactoren in het *Formulier factoren, behoeften en wensen* (bijlage 1). Idealiter staan deze factoren standaard in het dossier en/of profiel van de pleeg- of gezinshuisouders. De matcher kan dan eenvoudig de belangrijkste factoren voor matching er uit halen. Tijdens het lezen schrijft de matcher voor zichzelf punten op die hij/zij wil meenemen tijdens het inventarisatiegesprek met jeugdige, ouders en anderen.

Het doel van het doornemen van de dossiers en/of profielen is een goede voorbereiding op het inventarisatiegesprek met jeugdige, ouder(s), plaatser en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk. Door de beschikbare opvoeders goed op het netvlies te hebben, kan de matcher de aanwezigen tijdens het inventarisatiegesprek informatie geven over de diversiteit van beschikbare pleeg- of gezinshuisouders en een eventuele wachtlijst. Op basis van de beschikbare informatie over de jeugdige en de beschikbare opvoeders, kan de matcher een eerste inschatting maken van mogelijk geschikte pleeg- of gezinshuisouders. Op basis hiervan kan de matcher tijdens het inventarisatiegesprek met jeugdige en ouders ook specifieke vragen stellen aan de aanwezigen over hun wensen.

De matcher kan hierbij gebruik maken van *Factoren Pleeg-/Gezinshuisouders* en *Factoren Gezin en Omgeving* in het *Formulier factoren, behoeften en wensen* (bijlage 1). Voor een overzicht van de factoren die een rol kunnen spelen bij de matching, kun je gebruik maken van de *Checklist pleeg-/gezinshuisouderfactoren* (bijlage 10) en de *Checklist gezin en omgevingsfactoren* (bijlage 11). Ook kan beoordeeld worden welke organisatiefactoren beperkend of faciliterend kunnen zijn voor de match. Hiervoor kan de *Checklist organisatiefactoren* (bijlage 12) gebruikt worden.

Persoonlijk contact

Idealiter kent de matcher de beschikbare pleeg- of gezinshuisouders ook persoonlijk. Hij heeft dan namelijk een beter beeld van wie zij zijn en wat zij kunnen. De matcher vervult in de ideale situatie dan ook een combinatiefunctie, waarin hij/zij niet alleen de matching uitvoert, maar ook de voorbereiding van pleegouders of de begeleiding van gezinshuisouders. Als dit niet het geval is, heeft de matcher in ieder geval persoonlijk contact met pleeg- of gezinshuisouders in actiepunt 4 (voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders) om te verifiëren of hun profiel nog klopt en of zij een mogelijke match zijn voor de betreffende jeugdige en hij heeft nauw overleg met degenen die de pleegouders/gezinshuisouders kennen/begeiden.

Matcher heeft inventarisatiegesprek met jeugdige, ouder(s) en andere belangrijke personen uit het (persoonlijke en/of professionele) netwerk

Vaststellen wie er bij het inventarisatiegesprek aanwezig moeten zijn

De matcher stelt vast wie er bij het inventarisatiegesprek aanwezig moeten zijn. Dit zijn in ieder geval de ouder(s), en andere belangrijke personen uit het (persoonlijke en/of professionele) netwerk (zoals bijvoorbeeld de plaatser). Vanaf ongeveer 12 jaar kan de jeugdige er bij zijn, maar dit is afhankelijk van de mogelijkheden en ontwikkeling van de jeugdige. Sommige jongere kinderen kunnen prima bij het inventarisatiegesprek zijn, terwijl er ook 12-jarigen zijn die dat (nog) niet aan kunnen. Zorg altijd voor een aanspreekpunt voor het kind, zodat hij of zij weet bij te zijn bij vragen. Het kind moet weten wie altijd aangesproken kan worden, die uitleg geeft over het proces, aan wie het kind altijd zijn/haar vragen kan stellen. Diegene geeft het kind ook een terugkoppeling over de verschillende stappen in het matchingsproces.

De broertjes en zusjes van de te plaatsen jeugdige kunnen, afhankelijk van de situatie ook gehoord worden: allereerst de biologische siblings (afhankelijk van de onderlinge band en de leeftijden) omdat die de jeugdige ook kennen en ook zelf wensen ten aanzien van de plaatsing kunnen hebben; daarnaast mogelijk later ook de jeugdigen uit het pleeggezin – zij zullen ook een relatie met de jeugdige aangaan. De matcher maakt deze inschatting, eventueel in overleg met ouders en/of andere betrokkenen die de jeugdige goed kennen. Bij gescheiden ouders die geen of problematisch contact hebben, worden er twee inventarisatiegesprekken gevoerd: eerst met de ene ouder en direct daarna met de andere ouder. Belangrijke personen uit het netwerk kunnen bijvoorbeeld broertjes of zusjes, een opa of oma, een stiefouder, een ander familielid en/of een goede vriend of vriendin zijn. Belangrijke personen uit het professionele netwerk kunnen bijvoorbeeld een ambulant hulpverlener of ouderbegeleider, een mentor of gezinshuisouder van de huidige plaatsing, een leerkracht of een therapeut van de jeugdige zijn.

Wanneer een kind vanuit een eerdere plaatsing wordt geplaatst, wordt ook de expertise van deze pleegouders/gezinshuis/opvang gebruikt om een inschatting te maken van de mogelijkheden en bijzonderheden van de jeugdige. Denk hier ook aan rituelen en aan het heel specifiek stilstaan bij de overgang naar het nieuwe gezin.

Datum prikken en uitnodiging sturen

De matcher nodigt iedereen uit voor een inventarisatiegesprek. De locatie is in principe op kantoor. Desgewenst kan er ook een andere locatie worden gekozen, zoals bij ouders thuis of bij de jeugdige op school. Voorwaarde is dat er een rustige afsluitbare ruimte is waar het gesprek gevoerd kan worden.

Inhoudelijke voorbereiding van het gesprek

In actie 1 heeft de matcher het dossier van de jeugdige en gezin van herkomst gelezen. Met behulp van het *Formulier factoren, behoeften en wensen* (bijlage 1) gaat de matcher na of er nog belangrijke informatie ontbreekt over de jeugdige en het gezin van herkomst. De matcher zet deze op een rij, zodat hij ze kan uitvragen tijdens het inventarisatiegesprek. Hiermee kan de matcher ook de specifieke behoeften van de jeugdigen en het gezin van herkomst bepalen.

Het inventarisatiegesprek

De doelen van het inventarisatiegesprek zijn:

- Beschikbare informatie over de jeugdige en het gezin van herkomst samenvatten. Aanwezigen kunnen dit zo nodig aanvullen en/of bijstellen.
- Ontbrekende informatie over de jeugdige en het gezin van herkomst verzamelen.
- Wensen van jeugdige, ouder(s) en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk inventariseren en zo gedetailleerd en concreet mogelijk uitvragen en beschrijven.
- Verwachtingen van jeugdige, ouder(s) en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk zo concreet mogelijk inventariseren en zo nodig bijstellen.
- Inventariseren wat deze jeugdige voor gezin nodig heeft om zich daar zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen.
- Uitleg geven over de acties van matching; hoe gaat het in zijn werk?

Tijdens het inventarisatiegesprek is het belangrijk dat de matcher open staat voor alles wat de aanwezigen zeggen. In bijlage 2 is een *Formulier inventarisatiegesprek* opgenomen die de matcher als leidraad kan hanteren. Een deel van het gesprek wordt met alle aanwezigen gevoerd en een deel van het gesprek wordt er apart met de jeugdige en de anderen gesproken. Er wordt met de jeugdige apart gesproken, zodat het de kans krijgt zijn/haar eigen wensen aan te geven. Het kan helpen om gebruik te maken van spel, tekenen, een 'wensboom' maken (zie bijvoorbeeld www.mijnbackpack.nl). Bij jongere kinderen is een gesprek niet altijd een optie en wordt er een spelobservatie gedaan. Om tijdens het inventarisatiegesprek de jeugdige apart te spreken/observeren is het noodzakelijk dat als de jeugdige bij het gesprek aanwezig is, het inventarisatiegesprek wordt gevoerd door twee matchers. De ene matcher kan dan het kind observeren en de andere matcher voert het gesprek met de volwassenen. De belangrijkste uitkomsten van het overleg kunnen worden vastgelegd in een verslag van het inventarisatiegesprek (in bijlage 2 is hiervoor een format opgenomen), dat ter bevestiging kan worden opgestuurd naar alle aanwezigen. Belangrijke informatie over de wensen en behoeften van de jeugdige en het gezin kunnen worden aangevuld in het *Formulier factoren, behoeften en wensen* (bijlage 1). Deze formulieren worden ondersteund door checklists (bijlagen 8 tot en met 12).

Breng de opvoedings- en ontwikkelingsbehoeften van de jeugdige in kaart.

Gebruik bijlage 1 *Formulier factoren, behoeften en wensen* om de belangrijkste informatie ('factoren') over jeugdige en ouder(s) te ordenen. Ook beschrijf je op dit formulier de wensen van jeugdige en ouder(s) t.a.v. een alternatief gezin. Voor een overzicht van de factoren die een rol kunnen spelen bij de matching, kun je gebruik maken van de *Checklist kindfactoren* en *Checklist ouderfactoren* in bijlage 8 en 9. Om de gehechtheid van de jeugdige in beeld te brengen, kan gebruik gemaakt worden van bijlage 3: *Gehechtheid in kaart brengen*. Hierin staan vragen voor het gesprek met ouders/verzorgers en een lijst van signalen van verstoorde gehechtheid.

Als er informatie blijkt te missen, deze alsnog opvragen

Om een voorstel voor een match te kunnen maken, is een compleet beeld nodig over de factoren (kenmerken en behoeften) en wensen van jeugdige en ouder en de factoren (kenmerken en mogelijkheden) en wensen van de beschikbare opvoeders. Het is ook belangrijk om het perspectief van de plaatsing te weten (terug naar huis of langdurig opgroeien) of in gang te zetten, zodat dat zo snel als mogelijk wordt verhelderd wanneer dat niet het geval is. Op basis van het formulier factoren en wensen (bijlage 1) gaat de matcher na of alle benodigde informatie na actie 1 en 2 beschikbaar is. Als dit niet het geval is, gaat de matcher na wie de ontbrekende informatie heeft en vraagt dit alsnog bij hem/haar op. Afhankelijk van de ontbrekende informatie kan dit bijvoorbeeld bij jeugdige, ouders of opvoeders zelf zijn, of bij een collega die hen goed kent.

Kernbeslissing(en)

Bij deze actie hoort de volgende kernbeslissing¹⁰:

Is de informatie over jeugdige, ouders en eventuele pleeggezinnen/ gezinshuizen compleet? Waar is nog aanvullende informatie over nodig?

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen:

- Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1)
- Checklists factoren (bijlagen 8 tot en met 12)
- Formulier inventarisatiegesprek (zie bijlage 2)
- Gehechtheid in kaart brengen (zie bijlage 3)

Noodzakelijke actie?

Het doornemen van profielen/dossiers van pleeg- of gezinshuisouders en het voeren van een inventarisatiegesprek met jeugdige, ouder(s), plaatser en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk is een noodzakelijke actie in iedere casus, evenals het invullen van de checklist dossierinformatie. Het moet bovendien altijd plaatsvinden op dit moment in het proces. Let hierbij op de datering van de informatie. Te oude informatie kan onbruikbaar zijn.

¹⁰ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Fase B

Voorlopige match en kennismaking tussen alle betrokkenen

Actie 3:

Informatie vergelijken en voorstel voor een match

Werkwijze matcher

Vergelijken van factoren en wensen jeugdige en ouder (en andere belangrijke personen uit het netwerk) met factoren en wensen beschikbare opvoeders

De matcher vergelijkt de factoren en wensen van jeugdige, ouder en andere belangrijke personen uit het netwerk (uit het formulier factoren en wensen) met de profielen van de beschikbare opvoeders. De matcher doet dit op basis van de inhoudelijke uitgangspunten voor matching (bijlage 4). Dit zijn richtlijnen welke opvoeders het beste passen bij welke jeugdigen en ouders. De matcher kan voor zichzelf noteren wat de voor- en nadelen zijn van de verschillende beschikbare opvoeders voor de betreffende jeugdige. De matcher kan hiervoor gebruik maken van het formulier Factoren, behoeften en wensen (bijlage 1).

Op basis van factoren, wensen en inhoudelijke uitgangspunten beslissen wat in deze casus het zwaarst weegt en een voorlopige match maken (liefst meerdere opties)

Het doel is dat de matcher uiteindelijk tot een afweging komt welke factoren, wensen en inhoudelijke uitgangspunten in deze casus het zwaarst wegen. En dus ook welke opvoeders het beste passen bij deze jeugdige en deze ouders. Deze beslissing kan eerst individueel worden genomen en vervolgens worden besproken met een collega en/of het team. Een beslissing in het team bespreken is heel waardevol om blinde vlekken te voorkomen. De beslissing kan ook direct samen met een collega en/of in het team worden genomen. De matcher legt de belangrijkste afwegingen vast in het Wegingsformulier (zie bijlage 5). Potentiële risico's kunnen worden vastgelegd in bijlage 14. Op deze manier is naderhand zowel voor jeugdige, ouders, pleegouders, opvoeders als andere professionals altijd inzichtelijk waarom tot de (voorlopige) beslissing voor deze opvoeders is gekomen.

Het wegingsformulier: een voorbeeld uit de praktijk

Een matcher heeft een voorlopige match gemaakt, maar heeft hier geen goed gevoel bij. Op het eerste gezicht lijken de factoren van de jeugdige en de opvoeders goed bij elkaar te passen. Er lijken maar een paar kleine risico's te zijn. Door het invullen van het wegingsformulier en het bespreken hiervan met een collega, komt de matcher er achter waar het onderbuikgevoel vandaan komt.

- In het dossier heeft de matcher iets gelezen over seksueel overschrijdend gedrag, maar hierover is geen recente informatie beschikbaar. De beoogde opvoeders hebben net een moeilijke uitplaatsing achter de rug vanwege seksueel overschrijdend gedrag bij de jeugdige.
- De matcher heeft net gehoord dat een eerdere match niet is geslaagd; de plaatsing is afgebroken. In gesprek met een collega wordt duidelijk dat deze situatie niet vergelijkbaar is met de voorlopige match die net gemaakt is.

Als de matcher de factoren en wensen van de betreffende opvoeders uit het profiel overneemt in het Formulier factoren, behoeften en wensen (bijlage 1), kan dit samen met het Wegingsformulier (bijlage 5) dienst doen als matchingsvoorstel. Er ontstaat dan namelijk een compleet beeld van de voorlopige match: factoren en wensen van jeugdige en ouders, factoren en wensen van opvoeders en de belangrijkste afwegingen die tot dit voorstel hebben geleid. Dit matchingsvoorstel kan worden opgenomen in het dossier en in de volgende acties met alle betrokkenen worden gedeeld om hun instemming te vragen voor de match.

Idealiter heeft de matcher na deze actie twee of meerdere mogelijke (voorlopige) matches, zodat er nog keuzeruimte is in het vervolg van de matching.

Gesprek met collega matcher, gedragswetenschapper en/of andere collega over vergelijking en voorstel match.

Als de matcher een voorlopige match heeft gemaakt (of meerdere), heeft hij een gesprek met een collega matcher en/of het team over het matchingsvoorstel. Ze bespreken de factoren en wensen van alle betrokkenen en de belangrijkste afwegingen van de matcher. Het gesprek is eigenlijk een 'second opinion' met als doel om samen tot de beslissing te komen of dit een zorgvuldige afweging en de best passende match is. Het gesprek kan verschillende uitkomsten hebben:

- De matchers zijn het er over eens dat de afweging zorgvuldig is en dit de best passende match is.
- De matchers zijn het er over eens dat dit de best passende match is, maar passen/vullen de belangrijkste afwegingen samen nog aan.
- Er zijn twijfels of dit wel een goed passende match is. Zij spreken samen af wat er nodig is om hier meer duidelijkheid over te krijgen.

Kernbeslissing(en)

De matcher weegt af welke factoren, wensen en inhoudelijke uitgangspunten in deze casus het zwaarst wegen en besluit welke opvoeders het beste lijken te passen bij deze jeugdige en deze ouders. Gezamenlijk besluit met collega en/of team of dit een zorgvuldige afweging en de best passende match is. De kernbeslissing¹¹ in deze actie is:

Is er, op basis van alle informatie, een match op papier? Wat zijn de belangrijkste overwegingen waarom deze match op papier is gekozen?

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen:

- Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1)
- Inhoudelijke uitgangspunten voor matching (zie bijlage 4)
- Wegingsformulier (zie bijlage 5)
- Risico's en afspraken bij niet-optimale match (zie bijlage 14)

Noodzakelijke actie?

Dit is een noodzakelijke actie. Deze actie hoeft niet per se pas na actie 1 en 2 te worden uitgevoerd, maar kan ook tegelijkertijd met voorgaande acties worden uitgevoerd. Al tijdens het verzamelen van informatie, kan de matcher jeugdigen/ouders en opvoeders vergelijken en mogelijke afwegingen vastleggen. Het is wel wenselijk dat het besluit voor een (voorlopige) match pas wordt genomen bij een compleet beeld van de factoren en wensen van jeugdige en ouder en de factoren en wensen van de beschikbare opvoeders en niet op basis van gebrekkige informatie.

¹¹ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Actie 4: Voorstel match voorleggen aan pleeg- of gezinshuisouders

Werkwijze matcher

Matcher introduceert de jeugdige bij pleeg- of gezinshuisouders door middel van een kort (telefonisch) gesprek en informatie per mail

De matcher heeft een telefonisch of face-to-face gesprek met pleeg- of gezinshuisouders waarin hij de jeugdige bij hen introduceert. Het is van wezenlijk belang dat de pleeg- of gezinshuisouder zo goed mogelijk geïnformeerd wordt. Idealiter kent de matcher zowel de jeugdige als de pleeg- of gezinshuisouders persoonlijk¹². De matcher bereidt het gesprek voor door het profiel van de pleeg- of gezinshuisouders, het formulier factoren en wensen en het wegingsformulier nog een keer goed door te nemen. De matcher heeft dit ook bij de hand tijdens het gesprek. Als de matcher de pleeg- of gezinshuisouders alleen 'op papier' kent van het profiel verifieert hij/zij eerst of hun profiel nog klopt.

Tijdens het gesprek is het belangrijk dat de volgende onderwerpen aan bod komen:

- Belangrijke informatie over jeugdige en ouders en de wensen die zij hebben, zoals opgenomen in het Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1). Hierbij is het belangrijk om zowel de leuke dingen te noemen, zoals waar de jeugdige goed in is of wat voor hobby het heeft, als ook de uitdagingen te benoemen, zoals een achterstand in ontwikkeling of probleemgedrag.
- Toelichting van de matcher wat de belangrijkste overwegingen zijn waarom hij denkt dat er sprake is van een eventuele match. Zie het Wegingsformulier (uit bijlage 5).

De voornaamste doelen van het gesprek met pleeg- of gezinshuisouders zijn:

- Pleeg- of gezinshuisouders hebben een realistisch beeld van de jeugdige en van de situatie waar de jeugdige vandaan komt;
- Pleegouders hebben een realistisch beeld van de ouders en van de manier waarop ze met ouders kunnen samenwerken en de zorg kunnen delen
- De matcher beantwoordt eventuele vragen die de pleeg- of gezinshuisouders al hebben en neemt eventuele bedenkingen serieus;
- De matcher en de pleeg- of gezinshuisouders maken samen een eerste inschatting of de jeugdige op dit moment zou kunnen passen in het pleeggezin of gezinshuis. Als pleegouders al lang wachten en/of heel graag willen, vraagt de matcher extra door om na te gaan of de jeugdige wel echt in dit gezin zou kunnen passen.

Gesprekstechnieken die de matcher kan inzetten, zijn: samenvatten, doorvragen en twijfels bespreken. Hij past zijn stijl van communiceren aan die van pleeg- of gezinshuisouders aan. De matcher benoemt expliciet dat pleeg- of gezinshuisouders een keus hebben en dat het ook goed is als ze niet door willen gaan met deze match.

Als blijkt dat pleeg- of gezinshuisouders er over na willen denken, stuurt hij hen de belangrijkste informatie per mail op (anoniem: de namen van jeugdige en ouders worden niet gegeven). De matcher kan hiertoe het Formulier factoren, behoeften en wensen (bijlage 1) en het Wegingsformulier (bijlage 5) gebruiken dat in de vorige acties is ingevuld. Alle informatie die voor pleeg- of gezinshuisouders relevant kan zijn, staat hierin reeds op een rij.

Vervolggesprek met pleeg- of gezinshuisouders over mogelijk te plaatsen jeugdige

Na de eerste introductie heeft de matcher face-to-face of telefonisch een uitgebreider vervolggesprek met pleeg- of gezinshuisouders over de mogelijk te plaatsen jeugdige.

De voornaamste doelen van het gesprek met pleeg- of gezinshuisouders zijn:

- De matcher beantwoordt vragen van de pleeg- of gezinshuisouders, zodat zij een nog beter beeld van de jeugdige te krijgen.
- De matcher licht toe wat er van hen wordt verwacht en bespreekt met hen of zij dit kunnen en willen bieden. Hij vraagt extra goed door op eventuele risico's die hij signaleert (bijlage 14).
- De matcher bespreekt met pleeg- of gezinshuisouders wat de plaatsing voor het gezin zou betekenen. Hij vraagt extra goed door op eventuele risico's die hij signaleert (bijlage 14).

¹² Een aanbeveling is om binnen de organisatie een combinatiefunctie te hanteren waarin de professional zowel de voorbereiding en selectie van pleeg- of gezinshuisouders uitvoert als de matching.

Tijdens het gesprek is het belangrijk dat de matcher goed luistert, doorvraagt, rekening houdt met de sterke en zwakke kanten van de pleeg- of gezinshuisouders en hen niet onder druk zet. Dit vervolggesprek is uitgebreider dan het eerste contactmoment tussen matcher en pleeg- of gezinshuisouders en er is vervolgens 'bedenktijd'.

Paar dagen bedenktijd en besluit wel/niet doorgaan volgende actie matching

Na het gesprek krijgen de pleeg- of gezinshuisouders een paar dagen bedenktijd. De matcher belt hen daarna op om te vragen of ze door willen gaan met de volgende actie van matching. Hij vraagt goed door op de beweegredenen. *'Hoe zijn ze tot deze beslissing gekomen?' 'Wat gaf de doorslag?'* Het is belangrijk dat de matcher de pleeg- of gezinshuisouders niet onder druk zet bij vragen en/of twijfels. Zo nodig hebben de matcher en de pleeg- of gezinshuisouders nog een persoonlijk gesprek.

Als pleegouders door willen gaan met de matching, informeert de matcher de jeugdige, de ouder(s), de plaatser (casemanager of (gezins)voogd) en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk dat de matching naar de volgende actie gaat. Overigens is dit nog niet de definitieve beslissing dat de match doorgaat. Hiertoe vinden er eerst nog kennismakingsgesprekken plaats met de jeugdige en de ouder(s). Zowel de jeugdige, de ouder(s) als de pleegouders hebben ook daarna nog inspraak op het definitieve besluit.

Als pleegouders niet door willen gaan, stopt de matcher het matchingsproces en gaat opnieuw op zoek naar een geschikt pleeggezin. Ook dan informeert hij de betrokkenen hierover.

Kernbeslissing(en)

Tijdens deze actie beslissen pleeg- of gezinshuisouders of ze akkoord gaan met het matchvoorstel. De matcher beslist daarna of er verder gegaan kan worden naar de volgende actie, namelijk het voorleggen van het voorstel aan ouders en jeugdige. Hij gaat hierbij na wat voors, twijfels en tegens zijn¹³.

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen:

- Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1)
- Inhoudelijke uitgangspunten voor matching (zie bijlage 4)
- Wegingsformulier (zie bijlage 5)
- Risico's en afspraken bij niet-optimale match (zie bijlage 14)

Noodzakelijke actie?

Dit is een noodzakelijke actie die in principe niet kan worden overgeslagen. Wanneer het verzoek om de jeugdige te plaatsen bij de pleeg- of gezinshuisouders vandaan komt, is deze stap uiteraard overbodig. Als de matcher veel tijd heeft, kan hij de korte introductie overslaan en meerdere face-to-face gesprekken voeren in plaats van telefonisch of per mail.

¹³ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Actie 5: Voorstel match voorleggen aan ouders (en jeugdige)

Een match heeft meer kans van slagen wanneer de ouders kunnen accepteren dat hun kind in dit nieuwe gezin opgroeit en dat zij als ouder een andere rol hebben. Hierin moet geïnvesteerd worden, bijvoorbeeld door hen mee te nemen in het matchingsproces (wat is voor hen belangrijk?), de besluitvorming en het wentraject. Echter, het belang van het kind staat voorop. Samenwerking met en instemming van ouders kan wel een belangrijke bijdrage leveren aan de stabiliteit van de plaatsing. De matcher heeft daarom de taak om ouders te betrekken in de besluitvorming over de match. Meer informatie over wat je als matcher kunt doen als ouders niet mee (lijken te) werken, staat in hoofdstuk 7.

Werkwijze matcher

De matcher heeft een telefonisch of face-to-face gesprek met ouder(s) waarin hij de pleeg- of gezinshuisouders bij hen introduceert¹⁴. De matcher overweegt zelf of hij in dit stadium van het proces ook de jeugdige uitnodigt om (een deel van) het gesprek aanwezig te zijn. Dit is afhankelijk van de (ontwikkelings)leeftijd van de jeugdige. Als de jeugdige te jong is om zelf aan het gesprek deel te nemen, kan er ook aan iemand die de jeugdige goed kent gevraagd worden om zijn of haar wensen en belangen te vertegenwoordigen.

Het voordeel van een face-to-face gesprek is dat de matcher de lichaamstaal van een ouder (en de jeugdige) ziet en daar op kan reageren. Bij ouders met een beperking en ouders met veel weerstand tegen de uithuisplaatsing heeft een face-to-face gesprek sowieso de voorkeur. Bij een telefonisch gesprek is het belangrijk om te vragen of je gelegen belt. Ook is het handig om dan een headset te gebruiken, zodat je informatie direct kunt opschrijven of uittypen.

De matcher bereidt het gesprek voor door het profiel van de pleeg- of gezinshuisouders, het formulier factoren en wensen en het wegingsformulier nog een keer goed door te nemen. De matcher heeft dit ook bij de hand tijdens het gesprek. Als pleegouders tijdens de voorbereidingstraining een filmpje of PowerPoint over zichzelf hebben gemaakt, kan de matcher dit ook aan ouders laten zien. Realiseer je als matcher dat het voor ouders een schok kan zijn dat hun kind nu echt uit huis gaat en benoem dit zo mogelijk ook.

De voornaamste doelen van het gesprek met ouder(s) (en jeugdige) zijn:

- De matcher verstrekt belangrijke informatie over het pleeggezin of het gezinshuis (zoals opgenomen in het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1) en beantwoordt eventuele vragen die ouders (en jeugdige) hebben;
- De matcher licht toe wat de belangrijkste overwegingen zijn waarom hij denkt dat er een match zou kunnen zijn (Wegingsformulier uit bijlage 5). De matcher bespreekt met ouders (en jeugdige) aan welke wensen de pleeg- of gezinshuisouders wel en niet voldoen en hij bespreekt (en herhaalt zo nodig) ook de eventuele risico's die hij signaleert (bijlage 14).
- De matcher peilt de eerste reactie bij ouders (en jeugdige); denken zij dat dit een geschikte match zou kunnen zijn?

In bijlage 6 is een Formulier oudergesprek voorstel match opgenomen die kan dienen als hulpmiddel voor de matcher tijdens het gesprek. Gesprekstechnieken die de matcher kan inzetten tijdens het gesprek, zijn: open vragen stellen, samenvatten, doorvragen, benoemen van emoties en het laten vallen van stiltes. De matcher benoemt expliciet dat de mening van ouders belangrijk is, maar dat het belang van de jeugdige bovenaan staat. Dat moet het uitgangspunt van alle betrokkenen zijn.

De informatie die de matcher aan ouders geeft over pleeg- of gezinshuisouders is altijd overeenkomstig de privacy regels die daarvoor zijn.

In gedwongen kader gesprek met de (gezins)voogd

Wanneer er een gesprek gevoerd wordt, waarin beslissingen over het kind genomen worden, zijn daarbij in elk geval de mensen aanwezig die formeel beslissingsbevoegd zijn. Daarbij kunnen de ouders aanwezig zijn, wat mede afhankelijk is van het formele gezagskader waarbinnen de plaatsing zich afspeelt en de voorgeschiedenis van het kind en zijn ouders.

Bij pleegzorg en gezinshuisplaatsing kunnen zich daar drie mogelijkheden bij voordoen:

¹⁴ Dit gesprek kan ook gevoerd worden door een andere hulpverlener die al een vertrouwensband met ouders heeft. De matcher voert het gesprek dan niet zelf, maar heeft wel de regie en zorgt voor goede uitwisseling.

1. Er is geen kinderschermingsmaatregel, ouders hebben het volledige gezag. Dan zijn ouders degenen die in moeten stemmen met de match.
2. Er is een OTS en daarmee een gezinsvoogd: ouders hebben gedeeld gezag met de gezinsvoogd, beiden moeten zich in principe achter de match kunnen scharen.
3. Er is een voogdijmaatregel en daarmee een voogd: ouders hebben geen gezag meer. De voogd moet zich in principe achter de match kunnen scharen.

De praktijk is natuurlijk weerbarstiger: soms zullen ouders geen rol (meer) hebben, soms is er geen gezag maar wel een rol. De matcher bepaalt of aanwezigheid van ouders aansluit bij de opvoedings- en ontwikkelingsbehoefte van de jeugdige.

Paar dagen bedenktijd, ouder (en jeugdige) wel/niet akkoord

Na het gesprek krijgen de ouder(s) (en de jeugdige) een paar dagen bedenktijd. Dit is belangrijk om te laten blijken dat de keuze van ouders (en jeugdige) er toe doet en zij zich ook echt gehoord voelen (maar binnen het kader dat het belang van hun kind bovenaan staat). Dit is onderdeel van de begeleiding aan ouders in het proces van uithuisplaatsing. De matcher belt hen daarna op om te vragen of ze door willen gaan met de volgende actie van matching. Soms wordt dit gesprek ook gevoerd door een hulpverlener die ouders al kennen of door de hulpverlener en de matcher samen (face-to-face).

Het is belangrijk dat de matcher de tijd neemt voor het gesprek, zich respectvol opstelt ten opzichte van ouders (en jeugdige) en hulpverleningstaal vermijdt. Als ouders (of de jeugdige) nog vragen hebben, kan het nodig zijn dat de matcher eerst nog nieuwe informatie verzamelt, deze aan ouders (en jeugdige) terugkoppelt en daarna nog een keer terugbelt. Als de jeugdige of ouder dit fijn vindt, kan hij of zij ook zelf een brief schrijven aan de pleeg- of gezinshuisouders met de vragen die hij of zij nog heeft. Deze kunnen dan voorafgaand of tijdens het kennismakingsgesprek beantwoord worden door de pleeg- of gezinshuisouders.

De matcher besluit (op basis van de beslissing van ouders en jeugdige vanaf een bepaalde leeftijd) of de matching doorgaat naar de volgende actie

Als ouders (en de jeugdige) door willen gaan met de matching, informeert de matcher de pleeg- of gezinshuisouders, de plaatser (casemanager of (gezins)voogd) en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk dat de matching naar de volgende actie gaat. Overigens is dit nog niet de definitieve beslissing dat de match doorgaat. Hiertoe vinden er eerst nog kennismakingsgesprekken plaats met pleeg- of gezinshuisouders. De matcher informeert bij ouders (en de jeugdige) wie zij willen dat er bij de kennismaking aanwezig is. Zowel de jeugdige, de ouder(s) als de pleeg- of gezinshuisouders hebben ook daarna nog inspraak op het definitieve besluit.

Als ouders (of jeugdige) niet door willen gaan met het proces van matching, is het belangrijk om de redenen te inventariseren. Afhankelijk daarvan besluit de matcher of er wel/niet wordt doorgegaan met de volgende actie van matching. Als ouders überhaupt niet mee willen/kunnen werken aan de uithuisplaatsing, kan dat een reden zijn om tegen hun zin in toch door te gaan met de matching.

Kernbeslissing(en)

Bij deze actie horen de volgende kernbeslissingen¹⁵:

- Gaan ouder(s) akkoord met vervolg? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
- Gaat jeugdige akkoord met vervolg? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
- Beslissing van de matcher: gaat de matching door van een papieren match naar een kennismaking (volgende actie)? Wat zijn voors, twijfels en tegens?

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen:

- Formulier factoren, behoeften en wensen (zie bijlage 1)
- Wegingsformulier (zie bijlage 5)
- Formulier oudergesprek voorstel match (zie bijlage 6)
- Risico's en afspraken bij niet-optimale match (zie bijlage 14)

Noodzakelijke actie?

¹⁵ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren

Deze actie wordt soms niet uitgevoerd door de matcher, maar door een hulverlener die ouders al kennen. Als ouders om wat voor reden dan ook niet in beeld zijn, wordt er met de huidige opvoeders van de jeugdige overlegd over het matchingsvoorstel (zoals een mentor, pleegouder of gezinshuisouder).

Actie 6: Kennismaking jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders

Een kennismaking is belangrijk om elkaar beter te leren kennen en om te kunnen ervaren of er een 'klik' is tussen alle betrokkenen.

Werkwijze matcher

De matcher stelt vast wie er bij het kennismakingsgesprek aanwezig moeten zijn.

De matcher stelt allereerst vast wie er bij het kennismakingsgesprek aanwezig moeten zijn. Dit zijn in ieder geval de jeugdige, de ouder(s) en de pleeg- of gezinshuisouders. Bij gescheiden ouders die geen of problematisch contact hebben, worden er twee kennismakingsgesprekken gevoerd: eerst met de ene ouder en direct daarna met de andere ouder. Als ouders veel weerstand hebben tegen de plaatsing, is de jeugdige niet bij de kennismaking tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders aanwezig, maar vindt er een aparte kennismaking plaats tussen jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders. Eventueel kunnen er ook belangrijke personen uit het (professionele) netwerk worden uitgenodigd. Belangrijke personen uit het netwerk kunnen bijvoorbeeld broertjes of zusjes, een opa of oma, een ander familielid en/of een goede vriend of vriendin zijn. Belangrijke personen uit het professionele netwerk kunnen bijvoorbeeld een ambulant hulpverlener of ouderbegeleider, een mentor of gezinshuisouder van de huidige plaatsing, een leerkracht of een therapeut van de jeugdige zijn. Het is belangrijk om het kennismakingsgesprek goed af te stemmen op de behoeften van jeugdige en ouders en hen te vragen wie zij er graag wel en niet bij zouden willen hebben. Met name voor een jeugdige kan het heel fijn zijn als er iemand bij is die hij of zij vertrouwt.

Gesprek met ouders (en jeugdige vanaf bepaalde leeftijd) en pleeg-of gezinshuisouders op veilig terrein om kennis te maken en informatie uit te wisselen

Datum prikken en uitnodiging sturen

De matcher inventariseert wie wanneer kan, prikt een datum en nodigt iedereen uit voor een kennismakingsgesprek. De locatie is in principe op kantoor of een andere veilige plek, zoals bij de jeugdige op school. Voorwaarde is dat er een rustige afsluitbare ruimte is waar het gesprek gevoerd kan worden.

Inhoudelijke voorbereiding van het gesprek

De matcher bereidt het gesprek voor door het formulier factoren en wensen en het wegingsformulier nog een keer goed door te nemen. De matcher heeft dit ook bij de hand tijdens het gesprek.

Het kennismakingsgesprek

Tijdens het gesprek krijgen de jeugdige, de ouders en de potentiële pleeg- of gezinshuisouders de kans om kennis met elkaar te maken, over zichzelf te vertellen en elkaar vragen te stellen om zo elkaar beter te leren kennen. In bijlage 7 is een formulier kennismakingsgesprek opgenomen die de matcher als leidraad kan hanteren.

De voornaamste doelen van het kennismakingsgesprek zijn:

- Kennismaking tussen de jeugdige, de ouders en potentiële pleeg- of gezinshuisouders en elkaar beter leren kennen.
- Nagaan of er een positieve eerste indruk /klik is bij de jeugdige, de ouders en de pleeg- of gezinshuisouders.

Gesprekstechnieken die de matcher tijdens het gesprek kan inzetten, zijn: het gesprek voorzitten, iedereen aan het woord laten, open vragen stellen, doorvragen en samenvatten. Het is belangrijk dat de matcher het gesprek positief en luchtig probeert te laten verlopen.

De belangrijkste uitkomsten van het gesprek kunnen worden vastgelegd in een verslag van de kennismaking (in bijlage 7 Formulier kennismakingsgesprek is hiervoor een format opgenomen), dat ter bevestiging kan worden opgestuurd naar alle aanwezigen.

Paar dagen bedenktijd voor het besluit of jeugdige (vanaf bepaalde leeftijd), ouders en pleeg- of gezinshuisouders door willen gaan met deze match.

Na het gesprek krijgt iedereen een paar dagen bedenktijd. Dit is belangrijk om te laten blijken dat ieders keuze er toe doet en alle betrokkenen zich ook echt gehoord voelen.

De matcher belt daarna iedereen op om te vragen of ze door willen gaan met deze match en benadrukt aan pleeg- of gezinshuisouders dat zij nog mogen stoppen als zij dat willen. De matcher vraagt goed door op de beweegredenen. *‘Hoe zijn ze tot deze beslissing gekomen?’ ‘Wat gaf de doorslag?’*

Het is belangrijk dat de matcher aandacht heeft voor eventuele vragen en/of twijfels en de betrokkenen niet onder druk zet. De matcher vraagt ook expliciet of ze een ‘klik’ hebben met de ander. Als er geen ‘klik’ is, is dit een risicofactor voor de plaatsing. Een ‘klik’ kun je bijvoorbeeld herkennen aan: lichaamstaal, begrip, aandacht, contact en natuurlijke nabijheid. Je kunt als matcher bijvoorbeeld zien dat er vertrouwen is tussen de ouder en de pleeg- of gezinshuisouder of dat de pleeg- of gezinshuisouder respect toont aan de ouder of begrip toont hoe moeilijk het is om je kind los te laten. Een klik tussen de jeugdige en de andere jeugdigen in het gezin kun je als matcher bijvoorbeeld herkennen aan: goed onderling contact, met elkaar spelen of elkaar juist ruimte geven.

Om door te gaan naar de volgende actie, het wentraject, is het belangrijk dat alle betrokkenen de intentie hebben om door te gaan. Wanneer de ouder het er niet mee eens is, moet afgewogen worden wat het meest in het belang van de jeugdige is. Dit geldt ook voor de jeugdige en vraagt dus maatwerk. Het wentraject is bedoel om de overgang voor de jeugdige te versoepelen, niet om de beslissing voor de match uit te stellen. Op verzoek van ouders, jeugdige of pleeg- of gezinshuisouders kan er ook nog een tweede gesprek plaatsvinden. Deze wordt op korte termijn gepland. Het is afhankelijk van wie welke vragen heeft, wie er bij dat gesprek aanwezig zijn. Overigens is de kans op een ‘nee’ minder groot als informatie over de potentiële match al vroeg in het proces is gedeeld.

Matcher maakt een inschatting van relationele factoren

Op basis van de kennismaking maakt de matcher een inschatting van de relationele factoren tussen jeugdige/ouders en pleeg- of gezinshuisouders. De matcher kan hiervoor gebruik maken van het *Formulier relatiefactoren met bijbehorende checklist relatiefactoren*. Wanneer de relatiefactoren extra risicofactoren opleveren die niet worden gecompenseerd door beschermende factoren, moet extra goed onderbouwd worden waarom de match toch door zou gaan en wordt extra aandacht besteed aan begeleiding/hulpverlening. Als de matcher zelf niet aanwezig is bij het kennismakingsgesprek, vraagt hij de aanwezigen een inschatting te maken van de relationele factoren.

Kernbeslissing(en)

Bij deze actie horen de volgende kernbeslissingen¹⁶:

- Gaan ouder(s) akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
- Gaat jeugdige akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
- Gaan pleeg- of gezinshuisouders akkoord met match? Wat zijn voors, twijfels en tegens?
- Maakt de matcher een positieve inschatting van relationele factoren? Wat zijn voors, twijfels en tegens?

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen:

- Formulier kennismakingsgesprek (zie bijlage 7)
- In de kennismakingsperiode kan er ook een fotoboekje worden gemaakt met foto's van het gezinshuis of pleeggezin voor de jeugdige en de ouders.
- Checklist relatiefactoren na kennismaking (Bijlage 13)

Noodzakelijke actie?

Voordat de definitieve beslissing voor een match wordt genomen (actie 7), moet in ieder geval bovenstaande kennismaking tussen ouders, jeugdige en pleeg- of gezinshuisouders op neutraal terrein hebben plaatsgevonden (minimale variant). Er kan ook voor worden gekozen om voor het definitieve besluit de kennismaking uit te breiden met een kennismaking in het pleeggezin of gezinshuis (ook met andere jeugdigen) en een kennismaking bij het gezin thuis. Deze activiteiten zijn nu beschreven in actie 8: het wentraject.

Voordeel van een uitgebreidere kennismaking voor de definitieve match is dat de interactiefactoren al vroeger in het proces naar voren kunnen komen. Een voordeel is ook dat een bredere kennismaking iedereen het gevoel kan geven het doordacht en rustig te hebben aangepakt, waardoor de kans mogelijk groter is dat iedereen volledig achter de beslissing staat.

¹⁶ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Nadeel van een uitgebreidere kennismaking voor de definitieve match is dat het onzekerheid kan opwekken bij de partij die wel zeker was, zeker als dit de jeugdige is. Hij/ zij zou zich kunnen afvragen waarom ze nog twijfelen. Het is belangrijk om dit goed aan de jeugdige of andere partij uit te leggen.

Fase C Definitieve match en wentraject

Actie 7: Match

Werkwijze matcher

De matcher besluit (op basis van de input van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders) of de match definitief doorgaat.

De matcher besluit (op basis van de wensen van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders) of de match definitief doorgaat. De matcher maakt daarbij de inschatting of hij verwacht dat de match een stabiele plaatsing oplevert. Als zowel jeugdige, ouders als pleeg- of gezinshuisouders er achter staan, is er een match.

Als pleegouders niet door willen gaan, stopt de matcher het matchingsproces en gaat opnieuw op zoek naar een geschikt pleeggezin. Als gezinshuisouders niet door willen gaan, gaat de matcher in gesprek met de gezinshuisouders wat hun bezwaren zijn en schat op basis daarvan in of deze al dan niet weggenomen kunnen worden en wat het vervolg is van dit traject. Als ouders niet door willen gaan met het proces van matching, is het belangrijk om de redenen te inventariseren en met de gezinsvoogd of voogd na te gaan hoe zwaarwegend het veto van ouders kan zijn. Het belang van de jeugdige is hierin leidend.

Afhankelijk daarvan besluit de matcher of de match wel/niet door gaat. Als ouders überhaupt niet mee willen/kunnen werken aan de uithuisplaatsing, kan dat een reden zijn om tegen hun zin in toch te matchen. Praktijkervaring leert dat als een jeugdige niet door wil gaan met de match, de kans op slagen heel klein is en de matcher zich dus moet afvragen of hij wel/niet door wil gaan met de match. Of de verschillende betrokkenen wel/niet instemmen met de match, kan worden vastgelegd in het Wegingsformulier (zie bijlage 5). Het is belangrijk dat als de matcher onder druk staat om snel te matchen, maar geen goed gevoel heeft over de match, hij/zij zich niet laat leiden door de druk, maar altijd een goede inhoudelijke afweging maakt. Een belangrijke overweging is of extra ondersteuning aan het pleeggezin/gezinshuis of ouders de kans op een succesvolle plaatsing kan vergroten. Meer informatie daarover staat aan het eind van deze actie.

Matcher informeert jeugdige ouder(s), pleeg- of gezinshuisouders, plaatser, de begeleiding van het pleeggezin of gezinshuis en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk of er een match is

De matcher informeert de jeugdige, de ouder(s), de pleeg- of gezinshuisouders, de plaatser (casemanager of (gezins)voogd), de begeleiding van het pleeggezin of gezinshuis en andere belangrijke personen uit het (persoonlijke en/of professionele) netwerk of er een match is en waarom wel/niet.

Plaatsingsgesprek om afspraken te maken over het wentraject, de start van de plaatsing en bij niet-optimale match extra begeleiding (matcher of begeleider)

De volgende actie in het proces is het plaatsingsgesprek. Het verschilt per organisatie wie dit plaatsingsgesprek organiseert: de matcher of een begeleider van het betreffende pleeggezin of gezinshuis.

Vaststellen wie er bij het plaatsingsgesprek aanwezig moeten zijn

De matcher of begeleider stelt allereerst vast wie er bij het plaatsingsgesprek aanwezig moeten zijn. Dit zijn in principe de jeugdige, de ouder(s), de pleeg- of gezinshuisouders, de begeleider van het pleeggezin of gezinshuis, de plaatser (casemanager of (gezins)voogd) en andere belangrijke personen uit het (professionele) netwerk. Vanaf ongeveer 12 jaar kan de jeugdige er bij zijn, maar dit is afhankelijk van de mogelijkheden en ontwikkeling van de jeugdige. Sommige jongere kinderen kunnen prima bij het plaatsingsgesprek zijn, terwijl er ook 12-jarigen zijn die dat (nog) niet aan kunnen. De matcher of begeleider maakt deze inschatting, eventueel in overleg met ouders en/of andere betrokkenen die de jeugdige goed kennen. In sommige organisaties sluit ook een gedragswetenschapper aan bij het plaatsingsgesprek.

Datum prikken en uitnodiging sturen

De matcher of begeleider inventariseert wie wanneer kan, prikt een datum, bepaalt de locatie en nodigt iedereen uit voor het plaatsingsgesprek.

Inhoudelijke voorbereiding van het gesprek

Als het plaatsingsgesprek wordt gevoerd door de begeleider van het pleeggezin of gezinshuis, neemt de begeleider van tevoren het formulier factoren en wensen en het wegingsformulier een keer goed door met de matcher. Hierbij besteden zij ook expliciet aandacht aan de eventuele risico's bij een niet-optimale match en aan de mogelijkheden voor extra ondersteuning op deze risico's/zorgpunten. Wat is er nodig om er toch voor te zorgen dat deze plaatsing een succes wordt? Bijlage 14 kan hierbij benut worden.

Plaatsingsgesprek

De matcher of begeleider leidt het plaatsingsgesprek. De voornaamste besprekspunten van het plaatsingsgesprek zijn:

- Toelichting op doel van het gesprek en wat er aan vooraf is gegaan.
- Uitleg geven over traject van plaatsing (doel, fasering, betrokkenen).
- Afspraken maken over het wenstraject, start van de plaatsing (verhuizing) en voorbereiding hierop.
- Afspraken maken over oudercontact: frequentie, locatie en eventuele begeleiding, gebaseerd op aangegeven wensen eerder in het traject en indien van toepassing de vastgestelde bezoeksregeling.
- Het zorgteam introduceren en samenwerkingsafspraken maken. Het verdelen van taken en verantwoordelijkheden van ouders, pleeg- of gezinshuisouders, de begeleider, de gedragswetenschapper en de (gezins)voogd. Inventariseren en afspreken welke zorgtaken ouders nog wel kunnen uitvoeren voor hun kind?
- Bij niet-optimale match afspraken maken over wat er nodig is om de kans op een succesvolle plaatsing te vergroten (bijvoorbeeld begeleiding ouder en/of pleeg-/gezinshuisouders).

De matcher of begeleider noteert en verspreidt de gemaakte afspraken. Deze worden onderdeel van het hulpverleningsplan. Hij informeert ook de gedragswetenschapper hierover. In aanvulling op het plaatsingsgesprek bereidt de begeleider de plaatsing ook voor met pleegouders of gezinshuisouders. Wat doet deze plaatsing met jullie, jullie gezin en jullie netwerk? En hoe bereid je dat goed voor? Meer informatie over de voorbereiding van pleegouders staat in 'Pleegzorg begeleiden is een vak! Handleiding voor professionals werkzaam in de pleegzorg' (Breg, De Baat, De Lange, Albrecht & Daamen, 2016).

Extra ondersteuning

Wanneer de match niet optimaal is, kan extra ondersteuning nodig zijn om de match te laten slagen. De matcher of begeleider onderzoekt wat er extra nodig is, zowel voor de jeugdige, de ouders als de pleeg- of gezinshuisouders. Dit kan worden uitgevraagd tijdens het plaatsingsgesprek.

Op basis van de inventarisatie besluit de matcher en/of de begeleider of er extra ondersteuning nodig is en wordt deze georganiseerd. Dit wordt bij voorkeur al gedaan voordat de jeugdige daadwerkelijk geplaatst wordt. Dit kan extra behandeling zijn (therapie jeugdige, ambulante begeleiding ouders, systeem-/ouderbegeleiding) of extra ondersteuning richting de pleeg- of gezinshuisouders door de begeleider, de gedragswetenschapper, een ambulant begeleider of een ander gezinshuis of pleeggezin.

Uit wetenschappelijke literatuur blijkt dat wanneer er meer dan 4 risicofactoren van de jeugdige en het gezin niet worden gecompenseerd door beschermende factoren binnen het gezinshuis/pleeggezin, extra goed onderbouwd moet worden waarom de match toch door zou gaan en wordt extra aandacht besteed aan begeleiding/hulpverlening.

Kernbeslissing(en)

Bij deze actie hoort de volgende kernbeslissing¹⁷:

- Beslissing van de matcher: gaat de match door? (op basis van de input van jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders) Wat zijn de belangrijkste overwegingen en twijfels? Schat je in dat de match een stabiele plaatsing oplevert?
- Beslissing van de matcher en/of begeleider: is er extra ondersteuning nodig om de match te laten slagen? Wat voor? Is het mogelijk deze te organiseren?

Hulpmiddelen

Bij deze actie horen de volgende hulpmiddelen (optioneel, omdat meeste inmiddels bekend zal zijn):

- Wegingsformulier (bijlage 5)
- Formulier factoren, behoeften en mogelijkheden (Bijlage 1)
- Risico's en afspraken bij niet-optimale match (zie bijlage 14)

Noodzakelijke actie?

¹⁷ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

Dit is een noodzakelijke actie die altijd uitgevoerd moet worden. Het verschilt per organisatie wie het plaatsingsgesprek organiseert: de matcher of een begeleider van het betreffende pleeggezin of gezinshuis.

Actie 8: Wentraject (begeleider)

Werkwijze

De begeleider van het pleeggezin of gezinshuis begeleidt ook het wentraject. Het is wel wenselijk dat de matcher na een aantal maanden een terugkoppeling krijgt, zodat de matcher weet of de match geslaagd lijkt of dat deze stuk gelopen is. Een belangrijk uitgangspunt bij het wentraject is dat het maatwerk is en wordt afgestemd op de behoeften van de jeugdige. Het streven is om het wentraject zo lang als nodig, maar zo kort als mogelijk te houden. Tijdens het wentraject begint de begeleider ook met de voorbereiding van pleeg- of gezinshuisouders op de plaatsing. Het pleegouderbegeleidingsplan wordt afgestemd op de beschermende en risicofactoren die tijdens de matching zijnesignaleerd. Meer informatie over de voorbereiding van pleegouders staat in 'Pleegzorg begeleiden is een vak! Handleiding voor professionals werkzaam in de pleegzorg' (Breg, De Baat, De Lange, Albrecht & Daamen, 2016).

Nader kennismaken bij ouders: pleeg- of gezinshuisouders gaan op bezoek bij ouders en jeugdige thuis of andere woonplek van de jeugdige (bijvoorbeeld familie, pleeggezin of leefgroep) in aanwezigheid van ouders (en/of een vertrouwensfiguur voor het kind).

Er is een gesprek bij ouders thuis (of als dat niet kan, de huidige woonplek) waarbij in ieder geval de jeugdige, zijn/haar ouders en pleegouders/gezinshuisouders aanwezig zijn (en eventueel een vertrouwensfiguur voor het kind). Tijdens dit bezoek staat de interactie tussen jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders voorop. De overige aanwezigen (zoals de begeleider) zijn afwachting. Het doel van het bezoek is dat pleeg- of gezinshuisouders een beeld hebben hoe de thuissituatie er uit ziet. Doordat ouders de pleeg- of gezinshuisouders thuis ontvangen, kan het bezoek bovendien bijdragen aan de toestemming die de jeugdige voelt van zijn ouders om in het pleeggezin of gezinshuis te gaan wonen.

De pleegzorgbegeleider maakt afspraken met ouders en pleegouders of zij dit onderling regelen en/of de pleegzorgbegeleider dit doet. Bij een gezinshuis organiseert de begeleider dit bezoek en is zelf bij één van de kennismakingsgesprekken aanwezig: ofwel bij ouders thuis, ofwel bij de gezinshuisouders thuis (zie volgende activiteit). Als je als begeleider niet zelf aanwezig bent bij deze kennismaking, heb je na de kennismaking contact met pleeg- of gezinshuisouders en ouders om te horen hoe het gegaan is en welke afspraken er gemaakt zijn.

Nader kennismaken bij pleeg- of gezinshuisouders: jeugdige en ouders (of een vertrouwensfiguur voor het kind) gaan op bezoek bij pleeg- of gezinshuisouders.

Er is een gesprek bij pleeg- of gezinshuisouders thuis waarbij in ieder geval de jeugdige, zijn/haar ouders en pleegouders/gezinshuisouders aanwezig zijn (en eventueel een vertrouwensfiguur voor het kind). De begeleider schat in of het voor de jeugdige fijn is als de andere jeugdigen in het gezin ook al bij deze kennismaking aanwezig zijn. De jeugdige en de ouders krijgen een rondleiding van pleeg- of gezinshuisouders. Het doel van het bezoek is dat jeugdige en ouders nader kunnen kennismaken met pleeg- of gezinshuisouders, het huis, de andere jeugdigen en de omgeving. Doordat ouders op bezoek komen bij de pleeg- of gezinshuisouders, kan het bezoek bovendien bijdragen aan de toestemming die de jeugdige voelt van zijn ouders om in het pleeggezin of gezinshuis te gaan wonen. Een bezoek bij pleeg- of gezinshuisouders thuis is uiteraard niet mogelijk bij een geheime plaatsing.

De pleegzorgbegeleider maakt afspraken met ouders en pleegouders of zij dit onderling regelen en/of de pleegzorgbegeleider dit doet. Bij een gezinshuis organiseert de begeleider dit bezoek en is zelf bij één van de kennismakingsgesprekken aanwezig: ofwel bij ouders thuis, ofwel bij de gezinshuisouders thuis (zie volgende activiteit). Als je als begeleider niet zelf aanwezig bent bij deze kennismaking, heb je na de kennismaking contact met pleeg- of gezinshuisouders en ouders om te horen hoe het gegaan is en welke afspraken er gemaakt zijn.

Jeugdige gaat een dag (deel) op bezoek bij pleeg- en of gezinshuisouders.

Het volgende wenmoment is dat de jeugdige een dag(deel) op bezoek gaat bij pleeg- of gezinshuisouders, zodat het alvast kan meedraaien in het gezin en weet hoe dat ongeveer gaat. De pleeg- of gezinshuisouders regelen dit onderling met de ouders of de opvoeder van de huidige woonplek. Als begeleider vraag je achteraf na hoe het gegaan is en welke afspraken er zijn gemaakt.

Jeugdige gaat één of meerdere nachtjes logeren bij pleeg- en of gezinshuisouders.

Het volgende wenmoment is dat de jeugdige één of meerdere nachtjes gaat logeren bij pleeg- of gezinshuisouders, om de overgang naar het pleeggezin of gezinshuis zo soepel mogelijk te laten verlopen. De pleeg- of gezinshuisouders regelen dit onderling met de ouders of de opvoeder van de huidige woonplek.

Als ouders en pleeg- of gezinshuisouders er samen niet uitkomen, regelt de begeleider het. Het is dan wel belangrijk om na te gaan wat de reden is waarom er niet tot afspraken gekomen kan worden.

Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

- Hoe is de onderlinge relatie tussen ouders en pleeg- of gezinshuisouders?
- Hoe vindt de jeugdige het om te gaan logeren bij de pleeg- of gezinshuisouders?
- Zijn er twijfels ontstaan bij een van de betrokken partijen?

Het is belangrijk dat de begeleider nagaat wat de jeugdige nodig heeft in het wenmoment. Voor sommige jeugdigen is een kennismakingsgesprek voldoende en is een dagje wennen of nachtje logeren niet nodig. Voor andere jeugdigen zijn er meerdere dagjes wennen nodig, voordat er kan worden overgegaan tot een nachtje logeren. De begeleider of gedragswetenschapper overlegt dit ook met de plaatsers. Wat kan de jeugdige aan? Wat kunnen ouders aan? Wat is haalbaar voor pleeg- of gezinshuisouders?

Bedenktijd en keuzemoment jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders

Na het wenmoment heeft de begeleider apart contact met de jeugdige, de ouders en de pleeg- of gezinshuisouders om te evalueren. Zowel jeugdige, ouders als pleeg- of gezinshuisouders kunnen aangeven of de plaatsing goed voelt of niet. Als één van hen er geen goed gevoel over heeft, zal de kans van slagen van de plaatsing sterk afnemen. Hierbij is het gevoel van de jeugdige en de pleeg- of gezinshuisouders leidend. Een goed gevoel van ouders is wel wenselijk, maar wordt altijd gewogen ten opzichte van het belang van het kind. Na het wennen is er dus nog de kans om terug te komen op de match.

Verhuizing van de jeugdige: start plaatsing

Als de jeugdige naar het pleeggezin of gezinshuis verhuist, is het belangrijk dat hij/zij wordt gebracht door iemand die voor hem/haar belangrijk is, zoals een ouder, mentor of vorige pleeg- of gezinshuisouder.

Kernbeslissing(en)

Bij deze actie hoort de kernbeslissing¹⁸:

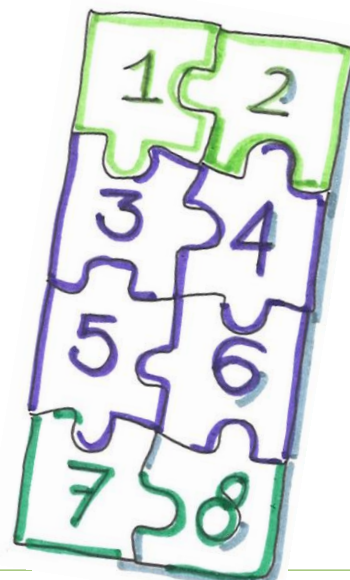
- Beslissing van de matcher: is het wenmoment geslaagd en kan de jeugdige verhuizen? Wat zijn voors, twijfels en tegens?

Hulpmiddelen

Er is voor deze actie geen hulpmiddel.

Noodzakelijke actie?

Wennen hoort aan het einde van het traject. De kennismakingsbezoeken bij ouders en pleegouders (eerste twee acties) kunnen ook omgedraaid worden. Het wennen kan plaatsvinden voor de definitieve beslissing of na de definitieve beslissing. Het wenmoment kan ook gedeeltelijk voor de beslissing en gedeeltelijk na de beslissing.

¹⁸ Het is belangrijk om kernbeslissingen te documenteren.

7. Wat te doen bij knelpunten in de praktijk

Weinig tijd

Plaatsingen moeten soms onder grote tijdsdruk plaatsvinden, waardoor er (veel) minder tijd is om te matchen. Ook met weinig tijd is het belangrijk om de matching zo zorgvuldig als mogelijk te doen, om de kans op een stabiele plaatsing te vergroten. Ook bij haast probeert de matcher dus zoveel als hij kan de acties en overwegingen te volgen en zoveel mogelijk informatie te verzamelen. Een manier om tijd te besparen is om bijlage 1 met informatie over de jeugdige, de ouders en de opvoeders in te vullen in steekwoorden en later zorgvuldiger in te vullen. Ook kunnen sommige acties en gesprekken worden samengevoegd om tijd te besparen, maar ook dan kunnen de checklists daarbij helpend zijn. Let op dat haast niet leidt tot bijvoorbeeld het nalaten van informatie zoeken en overdragen naar pleeg- of gezinshuisouders. Weeg het risico van haast af tegen het risico van een verbroken plaatsing. Als een kind vanuit een crisis snel geplaatst is, kunnen ook achteraf nog alle overwegingen goed tegen het licht worden gehouden met behulp van de matchingsmethodiek. Als het tijdens de crisis niet mogelijk was om ouders te spreken, gebeurt dat zo snel mogelijk na de plaatsing (bij voorkeur binnen één week).

Geen of weinig keus aan opvoeders

In de praktijk komt het geregeld voor dat er weinig of geen keus is qua beschikbare opvoeders. Tijdens de proefimplementatie van de methodiek was er in bijna de helft van de gevallen slechts één potentieel geschikt gezin beschikbaar. Dat is onwenselijk, omdat het bij meer keuze wel vaker lijkt te lukken om een stabiele plek te realiseren. Weinig keus wil echter niet zeggen dat de matcher de methodiek niet meer kan toepassen. Ook dan kan de matcher op basis van de methodiek nagaan wat beschermende en risicofactoren van de potentiële match zijn en of er eventueel extra ondersteuning nodig is om de kans van slagen te vergroten. Werken met de methodiek kan ook uitwijzen dat kind en ouders eigenlijk niet goed passen bij de beschikbare opvoeders of dat er geen 'klik' is tussen beiden. Een belangrijke overweging is dan of het wel verstandig is om de plaatsing door te laten gaan. Mogelijk zijn er ook andere alternatieven, zoals: langer blijven op de huidige plek met extra ondersteuning, kindgericht werven van opvoeders die wel passen bij dit kind en deze ouders of samenwerking met andere organisaties in de hoop dat zij wel opvoeders beschikbaar hebben die passen bij de behoeften van het kind. Bij een niet-optimale match loop je altijd het risico dat de plaatsing eindigt in een breakdown en het kind daarmee (extra) schade oploopt. Het is dus belangrijk om minimaal na te gaan of de match 'goed genoeg is' en wat er extra nodig is om de kans van slagen te vergroten.

Moeizame of geen samenwerking met ouders

Ouders zijn en blijven de ouders van hun kind. Ook als het kind ergens anders woont en opgroeit. Samenwerking met en instemming van ouders kan een hele belangrijke bijdrage leveren aan de stabiliteit van de plaatsing (belang van de jeugdige is altijd leidend). Ook als er geen samenwerking mogelijk lijkt met ouders, is het aan de matcher om dit wel te proberen wanneer dit in het belang van de jeugdige is of andere vormen van contact te vinden die wel mogelijk zijn. Ouders kunnen hele heftige emoties hebben bij de uithuisplaatsing van hun kind. Tegelijkertijd is de matcher niet degene die deze beslissing heeft genomen of kan beïnvloeden. Soms willen ouders, hoewel ze het oneens zijn met de uithuisplaatsing, wel meedenken over waar hun kind dan gaat wonen. Ze kunnen tegen de uithuisplaatsing zijn, maar wel tevreden met het gezin waar het kind geplaatst wordt. Het kan extra tijd en energie vragen van de matcher om ouders te laten inzien dat ze hierin een stem hebben. De matcher kan de volgende punten benutten om te reflecteren op de samenwerking met ouders:

- Heb ik alles gedaan wat ik kan om contact te krijgen met ouders?
- Is het de ouder(s) duidelijk dat de matcher niets te maken heeft met de procedure van uithuisplaatsing, maar dat deze een zo goed mogelijke oplossing voor hun kind probeert te zoeken?
- Heb ik met de ouder(s) besproken dat we alle beslissingen nemen met het belang van hun kind vooropgesteld? Dat we samen zoeken naar een zo goed mogelijke oplossing voor hun kind?
- Heb ik gevraagd naar de wensen en verwachtingen van ouders over de pleeg- of gezinshuisouders?
- Heb ik expliciet uitgesproken dat hun mening er toe doet?
- Heb ik tijdens het proces hun wensen/verwachtingen/mening serieus genomen? Heb ik met ouders besproken welke zorgtaken zij nog wel kunnen of willen oppakken?

Literatuur

Argent, H. & Coleman, J. (2012). Dealing with disruption in fostering and adoption placements. Good practice guide. London, BAAF.

Baat, M. de, Spoelstra, J., Meulen, G. ter, Stoltenborgh, M., & Vinke, A. (2014). *Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis: hoe werkt het in de praktijk?* Leiden/Utrecht/De Glind: ADOC/Nederlands Jeugdinstituut/Gezinspiratieplein.

Baat, M. de, Bergh, P. van den, & Lange, M. de (2015). *Richtlijn Pleegzorg voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut, Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers, Nederlands Instituut van Psychologen, Nederlandse vereniging voor pedagogogen en onderwijskundigen.

Beijersbergen, M.D., Juffer, F., Bakermans-Kranenburg, M.J., & van IJzendoorn, M.H. (2012). Remaining or Becoming Secure: Parental Sensitive Support Predicts Attachment Continuity From Infancy to Adolescence in a Longitudinal Adoption Study. *Developmental Psychology* 48(5): 1277-1282.

Berge, I.J. ten, & Vinke, A. (2006). Beslissen over vermoedens van kindermishandeling: handreiking en hulpmiddelen voor het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Utrecht: NIZW.

Bergh, P. van den, & Weterings, T. (red.) (2010). *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Van Gorcum.

Berrick J.D. & Skivenes M. (2012). Dimensions of high quality foster care: Parenting Plus. *Children and Youth Services Review* 34(9): 1956-1965.

Breg, A., Baat, M. de, Lange, M. de, Albrecht, G., Daamen, W. (2016). *Pleegzorg begeleiden is een vak! Methodiekhandleiding voor professionals werkzaam in pleegzorg*. Duivendrecht/Utrecht: PI Research en Nederlands Jeugdinstituut.

Choy, J. & Schulze, E. (2010). Het beoordelen van het toekomstperspectief van pleegkinderen. In P. van den Bergh & T. Weterings (Red.). *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk* (305-318). Assen: Van Gorcum.

Clifton J. (2012). Birth fathers and their adopted children: Fighting, withdrawing or connecting. *Adoption & Fostering Journal* 36(2), 43-56.

Dance C., Ouwejan, D., Beecham, J. & Farmer, E. (2010). Linking and Matching. A survey of adoption agency practice in England and Wales. London, BAAF.

Dekker- van der Sande, F., & Janssen, C. (2010). Signaleren van verstoord gehechtheidsgedrag. Best practice voor het diagnosticeren van gehechtheidsproblemen bij kinderen/jongeren met een visuele en/of licht verstandelijke beperking. Den Haag: Lemma.

Dronkers, F. (2012). *De professionele ruimte*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Eijgenraam, K., Steege, M. van der, Metselaar, J. (2004). Beslissen in het Bureau Jeugdzorg: Bronnenstudie, beslismodel en een samenhangend instrumentarium. Utrecht: NIZW.

Gardeniers, M., & Vries, A. de (2011). *Factsheet Gezinshuizen: Gezinshuizen in Nederland; een verkenning*. De Glind: Rudolphstichting en Gezinshuis.com.

Greeson, J.K., Briggs, E.C., Kisiel, C.L., Layne, C.M., Ake, G.S., Ko, S.J., Gerrity, E.T., Steinberg, A.M., Howard, M.L., Pynoos, R.S., & Fairbank, J.A. (2012). Complex trauma and mental health in children and adolescents placed in foster care: findings from the National Child Traumatic Stress Network. *Child Welfare*, 90, 91-108.

Haans, G., Robbroeckx, L., Hoogeduin, J., & Beem-Kloppers, A. (2009). Methodiekboek ouderbegeleiding bij roldifferentiatie: ouders helpen bij het invullen van de ouderrol na plaatsing van hun kind in een pleeggezin. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Hermanns, J. (2010). Pleegouders en het voogdijschap. In P.M. van den Bergh & A.M. Weterings (Eds.). *Pleegzorg in Perspectief: Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. (pp. 159-174). Assen: Van Gorcum.

Heyns, E. (2013). Rouwverwerking als voorwaarde voor succesvolle pleegzorg. Beschrijving van het model van traumagerichte cognitieve gedragstherapie in de hulpverlening aan pleegkinderen. In Vanderfaellie, Van Holen & Vanschoonlandt (red.) *Op weg met pleegzorg: kansen en risico's*. Leuven: Uitgeverij Acco.

Hospes, H., Schep, E., Noordegraaf, M. (2019). *Jouw Gezin, Mijn Zorg? Hoe gezinshuisouders en ouders constructief kunnen samenwerken. Rapportage 2 Verdieping: casestudies*. Ede: Christelijke Hogeschool Ede

Hughes, D.A. & Baylin, J. (2012). *Brain based parenting. The neuroscience of caregiving for healthy attachment*. New York: Norton. (vertaald 2014 Hogrefe: opvoeden doe je met je brein)

Hughes, D. & Baylin, J. (2014). Opvoeden doe je met je brein. Wat de neurowetenschap je leert over een hechte band met je kind. Amsterdam: Hogrefe.

Jones, R., Everson-Hock, E. S., Papaioannou, D., Guillaume, L., Goyder, E., Chilcott, J. et al. (2011). Factors associated with outcomes for looked-after children and young people: a correlates review of the literature. *Child Care Health and Development*, 37(5), 613-622.

Juffer, F. (2010). Beslissingen over kinderen in problematische opvoedingssituaties. Inzichten uit gehechtheidsonderzoek. Den Haag: Raad voor de Rechtspraak. Koot, D, van de, & Noordegraaf, M. (2018). 'Jouw Gezin, Mijn Zorg?' Hoe gezinshuisouders en ouders constructief kunnen samenwerken. Rapportage 1. Verkenning: literatuuronderzoek en interviews. Ede: Christelijke Hogeschool Ede

Leathers, S. J. (2003). Parental visiting, conflicting allegiances, and emotional and behavioral problems among foster children. *Family Relations* 52, 53-63.

Meulen, G. ter, Vinke, A., Baat, M. de, & Spoelstra, J. (2014). *Matching van langdurig uithuisgeplaatste jeugdigen aan een pleeggezin of gezinshuis: een overzicht uit de literatuur*. Leiden/Utrecht/De Glind: ADOC/Nederlands Jeugdinstituut/Gezinspiratieplein.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & ministerie van Veiligheid en Justitie (2014). *Jeugdwet wettekst*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en ministerie van Veiligheid en Justitie.

Munro, E. (1999). Common errors of reasoning in child protection work. *Child Abuse & Neglect*, 23, 745-758.

Munro, E. (2002). *Effective child protection*. London: Sage.

Neil, E., Beek, M. Schofield, G. (2003). Thinking About and Managing Contact in Permanent Placements: The Differences and Similarities Between Adoptive Parents and Foster Carers. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 8(3), 401-418.

Oijen, S. van (2010). Resultaat van pleegzorgplaatsingen: een onderzoek naar breakdown en de ontwikkeling van adolescente pleegkinderen bij langdurige pleegzorgplaatsingen. Dissertatie, Rijksuniversiteit Groningen.

Oosterman M. & Schuengel C. (2010). Interventies in pleeggezinnen. In: P. van den, & Weterings, T. (red.) (2010). *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Van Gorcum.

Oosterman, M., Schuengel, C., Slot, N. W., Bullens, R. A. R., & Doreleijers, T. A. H. (2007). Disruptions in foster care: A review and meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 29(1), 53-76.

Porges, S.W. (2011). *The Polyvagal Theory: Neurophysiological Foundations of Emotions, Attachment, Communication, and Self-Regulation*. New York: Norton.

Rubin, D. M., O'Reilly, A. L. R., Luan, X. Q., & Localio, A. R. (2007). The impact of placement stability on behavioral well-being for children in foster care. *Pediatrics*, 119(2), 336-344.

Schofield G. & Beek M. (2006). Attachment handbook for foster care and adoption. London: BAAF.

Selwyn, J., Wijedasa, D. & Meakings, S. (2014). *Beyond the Adoption Order: challenges, interventions and adoption disruption*. Research report University of Bristol School for Policy Studies Hadley Centre for Adoption and Foster Care Studies. UK Department for Education. <https://www.gov.uk/government/publications/beyond-the-adoption-order-challenges-intervention-disruption>

- Siegel, D. J. (2012). *Pocketguide to interpersonal neurobiology: an integrative handbook of the mind*. New York: Norton
- Sinclair, I., Wilson, K. & Gibbs, I. (2005). *Foster placements. Why they succeed and why they fail*. London/New York: Jessica Kingsley.
- Social Care Institute for Excellence (SCIE) (2004). *SCIE guide 7: Fostering*. London: SCIE.
- Steege, M. van der (2012). *Gezinshuizen in de jeugdzorg: De kennis verzameld en de stand van zaken*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Strijker, J. & Knorth, E.J. (2009). Factors Associated With the Adjustment of Foster Children in the Netherlands. *American Journal of Orthopsychiatry* 79(3) 421-429.
- Strijker, J. (2006). *Pleegzorg. Overzicht van wetenschappelijk onderzoek*. Uitgeverij Stili Novi.
- Talbot C. & Calder M.C. (2006). Assessment in kinship placements: towards a sensitive, evidence-based framework. In: Talbot C. & Calder M.C. (eds.) *Assessment in kinship care*. Russel House Publishing Ltd. Dorset.
- Thomas C. (2013). Adoption for looked after children: messages from research. An overview of the adoption research initiative. Adoption Research Initiative, London, BAAF.
- Thoomes-Vreugdenhil, A. (2012). *Relationeel gestoorde jongeren. Een onderscheid in verwaarlozingsproblematiek en een behandelingsvoorstel*. Dissertatie VU Amsterdam.
- Turnell, A., Elliot S., & Hogg, V. (2007). Compassionate, safe and rigorous child protection practice with biological parents of adopted children. *Child Abuse Review* 16(2), 108-119.
- Vanderfaellie, J., & Holen, F. van (2010). Het verloop van pleeggezinplaatsingen. In P. van den Bergh en T. Weterings (Eds.). *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. (pp. 177-193). Assen: Van Gorcum.
- Vinnerljung, B. & Hjern, A. (2011). Cognitive, educational and self-support outcomes of long-term foster care versus adoption. A Swedish national cohort study. *Children and Youth Services Review* 33 (10):1902-1910.
- Weterings, T., & Bergh, P. van den (2010). De betekenis van de ouder voor het pleegkind. In P. van den Bergh en T. Weterings (Eds.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. (pp. 83-104). Assen: Van Gorcum.
- Wilson, K., Sinclair, I., Taylor, C., Pithouse, A., Sellick, C. (2004). *Fostering Success. An Exploration of the Research Literature in Foster Care*. Social Care Institute for Excellence. Bristol: The Policy Press.
- Wolff, M. S. de, Bakel, H. J. A. van, Berkel, B. R. van, Juffer, F., Dekker-van der Sande, F., Sterkenburg, P. S., & Thoomes-Vreugdenhil, A. (2014). *Richtlijn Problematische gehechtheid*. Utrecht: Nederlandse Vereniging van Maatschappelijk Werkers, Nederlands Instituut van Psychologen, Nederlandse vereniging voor pedagogen en onderwijskundigen.
- Van IJendoorn M. en Bakermans-Kranenburg M. (2010). *Gehechtheid en trauma. Diagnostiek en behandeling voor de professional*. Hogrefe Uitgevers, Amsterdam.
- Zwikker, N., Hens, H., Van de Haterd, J., & Uyttenboogaart, A. (2009). *Competentieprofiel jeugdzorgwerker. In systeemgericht en pedagogisch gerichte context*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Bijlagen

In deze bijlagen vind je 14 hulpmiddelen die je op verschillende momenten tijdens het matchingsproces kunt gebruiken.

Bijlage 1

Formulier factoren, behoeften en wensen¹⁹

Instructie

In deel 1 geef je een beschrijving van factoren die bij matching belangrijk zijn. Er zijn verschillende tabellen die je kunt invullen: factoren jeugdige, factoren ouders, factoren pleeg- of gezinshuisouders, factoren gezin en omgeving, en organisatiefactoren.

In deel 2 beschrijf je vervolgens samenvattend wat de jeugdige en de ouders nodig hebben en wat pleeg- of gezinshuisouders kunnen bieden. Ook beschrijf je welke wensen de jeugdige, de ouder(s) en de opvoeder(s) hebben. Indien van toepassing noteer je welke aanvullende hulp nodig is.

Deel 1 en deel 2 van dit formulier factoren, behoeften en wensen helpen je informatie te ordenen. Voor een overzicht van de factoren die een rol kunnen spelen bij matching en stabiliteit van de plaatsing kan je gebruik maken van de Checklist kindfactoren (bijlage 8), Checklist ouderfactoren (bijlage 9), Checklist pleeg- en gezinshuisouderfactoren (bijlage 10), Checklist gezin- en omgevingsfactoren (bijlage 11) en Checklist organisatiefactoren (bijlage 12).

Deel 1: Beschrijving factoren

Factoren jeugdige Zie Checklist kindfactoren (bijlage 8)	Beschrijving
Kenmerken, eigenschappen, karakter en interesses jeugdige (ook krachten en positieve eigenschappen)	
Gedrag	
Slaap- en eetgewoonten	
Diagnose(s)	
Gehechtheid	
Ontwikkeling	
Gezondheid van de jeugdige	
School(loopbaan)	
Seksualiteit	
Broertjes en zusjes	

¹⁹ Dit formulier is gebaseerd op literatuuronderzoek naar wat werkt in matching (Ter Meulen et al., 2014), een praktijkinventarisatie naar hoe matching werkt in de praktijk (De Baat et al., 2014) en aanvullingen van de ontwikkelgroep.

Voorgeschiedenis	
Culturele achtergrond	
Trauma / meegemaakte gebeurtenissen	
Angsten	
Instemming	
Interactie- en gedragspatronen ouder(s) en hun kind	

Factoren ouders en/of netwerk Zie Checklist ouderfactoren (bijlage 9)	Beschrijving
Juridisch Kader	
Perspectief	
Kenmerken, eigenschappen ouders	
Gezinssituatie	
Problematiek	
Houding ten opzichte van plaatsing / instemming	
Communicatie en contact	
Zorg en begeleiding ouders	

Factoren pleeg-/gezinshuisouders Zie Checklist pleeg- en gezinshuisouderfactoren (bijlage 10)	Beschrijving
Kenmerken pleeg/gezinshuisouders	
Gehechtheid	

Opvoedingsmogelijkheden	
Competenties	
Ervaring en specifieke kennis	
Eigen achtergrond	
Mate van openstaan en kunnen samenwerken met ouders	

Factoren pleeggezin/gezinshuis en omgeving Zie Checklist gezin- en omgevingsfactoren (bijlage 11)	Beschrijving
Kenmerken	
Gezinssamenstelling/ Effect van de plaatsing op eigen kinderen of andere kinderen in het gezin	
Sociaal netwerk, ondersteuning en respite care	
Een eigen plekje/ voorziening voor de jeugdige	
Locatie	
Interesses	

Organisatiefactoren Zie Checklist organisatiefactoren (bijlage 12)	Beschrijving
Interne organisatie	
Samenwerking	
Informatievoorziening	
Mogelijkheden voor ondersteuning	
Matchingsgeschiedenis (afgebroken matches en overwegingen)	

Deel 2: samenvatting behoeften en wensen

Jeugdige	Beschrijving	Wat kan pleeg-gezinshuisouder bieden?	Is er aanvullende hulp nodig? Zo ja, welke?
• Wat heeft hij/zij nodig?			
• Wat zijn wensen t.a.v. pleeggezin/gezinshuis?			
• Wat zijn wensen t.a.v. contact met ouders?			
• Wat zijn wensen t.a.v. brusjes/andere belangrijke figuren in leven jeugdige?			
Ouder	Beschrijving		Is er aanvullende hulp nodig? Zo ja, welke?
• Wat heeft hij/zij nodig?			
• Wat zijn wensen t.a.v. pleeggezin/gezinshuis?			
• Wat zijn wensen t.a.v. contact met kind?			
• Wat zijn wensen t.a.v. brusjes/andere belangrijke figuren in leven jeugdige? Spelen zij een actieve rol in de opvoeding?			
Pleeg-/gezinshuisouder	Beschrijving		Is er aanvullende hulp nodig? Zo ja, welke?
• Wat zijn wensen t.a.v. jeugdige?		X	
• Wat zijn wensen t.a.v. ouders?		X	
• Wat zijn wensen van andere jeugdigen in het gezin?		X	

Bijlage 2

Formulier inventarisatiegesprek

Instructie

Dit formulier kun je gebruiken als agenda voor het inventarisatiegesprek. Na het gesprek kun je dit formulier gebruiken voor het verslag. Onder het formulier staat een overzicht van mogelijke aandachtspunten tijdens het gesprek.

Gespreksinformatie	
Datum en tijd:	
Locatie:	
Aanwezig:	
Afwezig:	
Verslaglegging door:	

Agendapunten	Verslag
Welkom en toelichting doel/werkwijze gesprek	
Kennismaking	
Toelichting doel/werkwijze matching	
Beschikbare informatie samenvatten; aanwezigen kunnen aanvullen en/of bijstellen	
Uitvragen ontbrekende informatie	
Inventariseren wat deze jeugdige voor gezin nodig heeft om zich daar zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen	
- Wensen en verwachtingen jeugdige (apart) uitvragen en zo nodig bijstellen en/of spelobservatie - Wensen pleeggezin/gezinshuis - Wensen contact ouder(s) en netwerk	
- Wensen en verwachtingen ouder(s) en andere belangrijke personen uit het sociale netwerk uitvragen en zo nodig bijstellen. - Wensen pleeggezin/gezinshuis - Wensen contact met hun kind	
- Afsluiting - Samenvatten van belangrijkste uitkomsten en vervolgacties - Aanwezigen danken voor hun komst	

Aandachtspunten inventarisatiegesprek

Mogelijke aandachtspunten tijdens het inventarisatiegesprek zijn:

- Waar is uw kind goed in?
- Wat vindt uw kind moeilijk?
- Wat heeft uw kind nodig?
- Wat vindt u belangrijk in de opvoeding?
- Zijn er zaken die u heel belangrijk vindt, zoals achtergrond of geloof?
- Zijn er dingen die u persé niet wilt?

Bijlage 3

Gehechtheid in kaart brengen

Instructie

De richtlijn problematische gehechtheid (De Wolff et al., 2014) kan goed gebruikt worden bij het in kaart brengen van de gehechtheid van de jeugdige. De gehele richtlijn vind je terug op www.richtlijnenjeugdzorg.nl. Uit de richtlijn is onderstaande informatie overgenomen.

Deel 1

Gesprek met ouders/verzorgers over de gehechtheidsontwikkeling (uit de richtlijn problematische gehechtheid)

Doel van dit gesprek is om samen met de ouders of verzorgers bij wie de jeugdige is opgegroeid de gehechtheidsontwikkeling van de jeugdige in kaart te brengen. In de regel zal dit gesprek een **vervolg** zijn op een eerder gesprek met ouders/verzorgers. Mogelijk zijn bepaalde zaken al uitgebreid aan de orde geweest.

De volgende vragen of onderwerpen kunnen aan de orde gesteld worden; de lijst is louter bedoeld als handvat (overgenomen van Dekker – van der Sande en Janssen, 2010)

1- Hoe verliep de baby- en peuters tijd?

2- Ouders, maar het kunnen ook andere volwassenen zijn, zoals de grootouders of een vaste oppas.

3- Wat is het verloop van de ontwikkeling van de gehechtheidsrelaties?

4- Zijn er wisselingen geweest van ouders/verzorgers in de eerste levensjaren?

5- Hoe verliep de verdere sociaal-emotionele ontwikkeling als kleuter en schoolkind tot kalenderleeftijd?

Kan de jeugdige met andere kinderen samen spelen?

Heeft de jeugdige vrienden? Is de jeugdige teruggetrokken of juist erg bazig?

Is hij sociaal vaardig? Erg aanhankelijk aan volwassenen? Toont de jeugdige veel agressie naar anderen?

6- Hoe verloopt de ontwikkeling van sociale relaties bij deze jeugdige?

Het gaat hierbij om:

- de vroege relatie tussen jeugdige en ouders;
- de huidige relatie tussen jeugdige en ouders;
- de relatie met andere belangrijke volwassenen, zoals familieleden, begeleiders of leerkrachten;
- de relatie met leeftijdsgenoten.

7- Zijn er ingrijpende gebeurtenissen geweest in het leven van de jeugdige?

8- Zijn er aanwijzingen voor verwaarlozing, mishandeling, of het negeren van basale fysieke en emotionele behoeften van de jeugdige?

9- Hoe gaat het met de eventuele andere kinderen in het gezin?

10- Is jeugdbescherming betrokken in het gezin of zijn er juridische maatregelen aan de orde? Is er sprake van een uithuisplaatsing op jonge leeftijd?

11- Hoe kijken de ouders aan tegen de band met de jeugdige? hoe praat de ouder over de jeugdige; wat zijn de verwachtingen; wat is de opvoedingsstijl van de ouders?

12- Wat is de persoonlijke familiegeschiedenis van de ouders?

Belangrijke tips (Dekker – van der Sande & Janssen, 2010)

Leg uit wat het doel van het gesprek is: namelijk dat het belangrijk is terug te kijken hoe de ontwikkeling van gehechtheid bij deze jeugdige gelopen is.

Toon respect, geduld, interesse, en openheid naar de ouders toe.

Laat ouders een foto-album of videobeelden van de babytijd meenemen als hulp om concrete voorbeelden te geven over de periode waarin de gehechtheidsrelatie werd opgebouwd, en het verdere vervolg;

Maak een tijdlijn met de ouders waarin de voorgeschiedenis van de jeugdige wordt weergegeven;

Let op de emotionele toon van de ouders als hij/zij de relatie met de jeugdige beschrijft: afstandelijk, of juist betrokken en invoelend, verwijtend, of heel emotioneel?

Bij pleeg- en gezinshuiskinderen kan een deel van hun voorgeschiedenis onbekend zijn of de informatie over hun voorgeschiedenis is erg summier. In dat geval kan de professional ervan uitgaan dat de voorgeschiedenis voor de jeugdige ingrijpend geweest moet zijn. De gedragswetenschapper heeft dan als vertrekpunt het moment dat de jeugdige bij de pleeg/gezinshuisouders is gaan wonen tot aan de actuele situatie.

Bespreek bij een vermoeden van een problematische gehechtheidsrelatie met de (pleeg/gezinshuis) ouders of ze zich **schuldig** voelen en/of een gevoel van falen hebben. Indien er inderdaad schuldgevoelens aanwezig zijn:

- Ga met ouders het gesprek aan over wat een gehechtheidsrelatie is.
- Ontschuldig de ouders door het gevoel dat ze hebben over de gehechtheidsrelatie te accepteren
- Neem een neutrale houding aan: probeer vooral goed naar de ouders te luisteren en niet te oordelen
- Geef erkenning voor de omstandigheden waarin ouders en jeugdige een band hebben opgebouwd.

Deel 2

Lijst Signalen van Verstoord Gehechtheidsgedrag (Boris & Zeanah, 2005)

Instructie

Geef bij elk item in onderstaande lijst op een 5-puntsschaal aan in hoeverre de jeugdige normaal of verstoord gedrag vertoont:

- 1 bijna altijd normaal;
- 2 meestal normaal;
- 3 soms normaal en soms verstoord;
- 4 meestal verstoord;
- 5 bijna altijd verstoord.

1. Affectie

Normaal: Toont affectie tijdens verschillende interacties in verschillende situaties.

Verstoord: Gebrek aan affectieve uitwisseling in verschillende sociale situaties of niet passende, veelal promiscue affecties tegenover relatief onbekende volwassenen.

2. Zoeken van troost

Normaal: Zoekt troost bij een specifieke volwassen verzorger, die daartoe speciaal wordt uitgekozen.

Verstoord: Zoekt geen troost bij pijn, angst of ziekte of zoekt troost op een vreemde of ambivalente manier bij een specifieke volwassen verzorger (bijvoorbeeld: toenemende stress wanneer de jeugdige geen troost zoekt).

3. Vertrouwen in de ander; zoekt hulp

Normaal: Is bereid/heeft de mogelijkheid om hulp te zoeken bij specifieke verzorgers als een probleem te moeilijk is om alleen op te lossen.

Verstoord: Buitensporige afhankelijkheid van de verzorger of, als het nodig is, niet zoeken naar of gebruiken van de ondersteunende aanwezigheid van een gehechtheidsfiguur.

4. Samenwerking

Normaal: Stelt zich over het algemeen coöperatief op naar de ouder/verzorger.

Verstoord: Voortdurend niet ingaan of niet nakomen van verzoeken en eisen van de verzorger is een overheersend kenmerk van de interactie; of angstige buitengewone meegaandheid ten opzichte van instructies van de verzorger ('dwangmatige gehoorzaamheid').

5. Explorerend gedrag

Normaal: Gebruikt de gehechtheidsfiguur als veilige basis van waaruit een nieuwe omgeving wordt geëxploreerd.

Verstoord: Controleert niet of de verzorger aanwezig blijft in een onbekende situatie tijdens de exploratie, of heeft zeer grote tegenzin om de verzorger te verlaten om te gaan exploreren.

6. Controlerend gedrag

Normaal: Weinig signalen van controlerend gedrag ten opzichte van de verzorger.

Verstoord: Overbezorgd en/of niet bij de leeftijd passend verzorgend gedrag van de jeugdige ten opzichte van de verzorger, buitengewoon bezig of bestraffend controleren van de verzorger.

7. Reactie bij hereniging/terugkeer

Normaal: Zoekt troost bij de hechtingsfiguur bij angst; wanneer er geen stress is maakt de jeugdige op een positieve manier opnieuw contact door middel van non-verbale of verbale communicatie van positieve affecties, of beschrijft wat er gebeurde tijdens de scheiding.

Verstoord: Lukt niet om na scheiding contact te maken met verzorger. Daarbij vertoont de jeugdige actieve negerende of vermijdende gedragingen, intense boosheid of duidelijk gebrek aan affectie, of de stress die teweeggebracht werd door de scheiding verdwijnt niet, of elke aanwijzing van gedesorganiseerd gehechtheidsgedrag.

8. Reactie tegenover vreemden

Normaal: In eerste instantie terughoudendheid in sociaal contact met vreemden, dit is duidelijker in een onbekende omgeving.

Verstoord: Onmiddellijk aangaan van het contact zonder terughoudendheid in het begin, veel lichamelijk contact zonder op de verzorger te letten, wil om de verzorger zonder protest te verlaten en met een vreemde mee te gaan.

Toelichting bij de Lijst Signalen van Verstoord Gehechtheidsgedrag

Deze lijst is een vertaling van de Behavioral Signs of Disturbed Attachment in Young Children (Boris & Zeanah, 2005). De lijst geeft geen diagnose, enkel aanwijzingen of de jeugdige verstoord gehechtheidsgedrag laat zien. De diagnose moet op basis van breder, multidisciplinair onderzoek gesteld worden.

De lijst is bedoeld voor jonge kinderen, maar kan ook bij oudere kinderen/jeugdigen afgenomen worden. Het gaat immers om gedrag in sociale relaties, dat is niet leeftijds specifiek. Wel uiten oudere kinderen zich anders. Affectie tonen bijvoorbeeld zal bij een peuter veel lijfelijker gaan dan bij een dertienjarige, die affectie eerder via de taal of mimiek zal uiten.

Hoe af te nemen?

In een kort gesprek met de ouders en de gedragswetenschapper wordt voor elk gedrag uit de lijst (8 in totaal) nagegaan of de jeugdige gedrag laat zien ten opzichte van de ouder. De lijst kan ook worden besproken met vaste begeleiders die de jeugdige minimaal één jaar kennen. Voor elk gedrag wordt een score tussen 1 en 5 toegekend. Bij twijfel moet men streven naar onderlinge overeenstemming tussen ouders en gedragswetenschapper en de argumenten vastleggen. De gedragswetenschapper vraagt zoveel mogelijk naar concrete voorbeelden van het gedrag van het kind.

Na afloop van het gesprek wordt een kort verslagje gemaakt met de argumenten voor de scores en concrete voorbeelden. De scores van de 8 gedragingen worden opgeteld, om een indruk te krijgen van de ernst van een eventuele problematische gehechtheidsrelatie.

Voorlopige normering: bij een totaalscore van 16 of hoger is meer aandacht vereist!

Som score van 8-16: waarschijnlijk geen problematische gehechtheidsrelatie;

Som score van 16-24: mogelijk problematische gehechtheidsrelatie

Som score > 24: problematische gehechtheidsrelatie is waarschijnlijk.

Training

Er is geen specifieke training nodig, wel kennis van de gehechtheidstheorie en bekendheid met veilig en onveilig gehechtheidsgedrag.

Aanbevolen wordt wel een training te volgen in het stappenplan, waaronder de verschillende onderzoeksinstrumenten, zoals deze lijst.

Aandachtspunten bij de lijst:

Gehechtheidsgedrag is altijd selectief: kinderen bouwen gehechtheidsrelaties op met specifieke verzorgers en ontwikkelen zo een exclusieve band. Verstoord is als de selectieve voorkeur voor de ouder of verzorger ontbreekt en het kind de neiging heeft zonder reserve contact te zoeken met vreemden of bereid is met onbekenden mee te gaan zonder bevestiging van de ouder.

Gehechtheidsgedrag is als een kind de ouder of verzorger gebruikt als veilige basis om de omgeving te exploreren. Normaal is dat het jonge kind niet wegloopt in een vreemde omgeving, maar steeds de opvoeder in de gaten houdt en zijn ervaringen meedeelt aan de opvoeder.

Verstoord is als het kind absoluut niet bereid is om van de zijde van de ouder te wijken en niet tot spelen komt.

Gehechtheidsgedrag is als het kind de ouder gebruikt als een veilige haven in tijden van stress, angst en verdriet om zich te laten troosten, geruststellen of kalmeren.

Gehechtheid bij pleeg/gezinshuisouders

Voor pleeg/gezinshuisouders geldt hetzelfde: de gehechtheidsrepresentatie van pleeg/gezinshuisouders kan je inschatten aan de hand van een gesprek over de thema's vertrouwen, affectie, troost, nabijheid, controle, samenwerking en omgaan met anderen.

Belangrijk is om te checken of de volwassene om kan gaan met de negativiteit die het kind ten toon kan spreiden, de afwijzing en controle. Dit is niet tegen hen gericht maar kan de pleeg of gezinshuisouder dat ook zo ervaren (voelen), niet alleen beredeneren, maar ook echt op emotioneel niveau een plek geven. Dit is een wezenlijk punt voor het slagen van een match.

Bijlage 4

Inhoudelijke uitgangspunten voor matching

Instructie

Deze inhoudelijke uitgangspunten helpen bij het vergelijken van de factoren, behoeften en wensen van jeugdige en ouders (bijlage 1) met de profielen van de beschikbare opvoeders. De uitgangspunten bieden richtlijnen welke opvoeders het beste passen bij welke jeugdigen en ouders.

Onderstaande inhoudelijke uitgangspunten zijn in willekeurige volgorde opgesteld.

Wat bijdraagt aan continuïteit en stabiliteit:

1. Het uitgangspunt is zo min mogelijk overplaatsingen voor een jeugdige.
2. De behoeften van de jeugdige staan centraal; wat heeft deze jeugdige nodig? En hoe kunnen we hier bij aansluiten?
3. Voor de plaatsing is er voldoende onderzocht of er in de eigen familie of het bestaande netwerk, een plaatsing mogelijk is.
4. Als de jeugdige al eerder succesvol opgenomen is geweest in een pleeggezin/gezinshuis verdient het de voorkeur opnieuw van dit betreffende pleeggezin/gezinshuis gebruik te maken (mits dit gezin aan de behoeften van de jeugdige kan voldoen).
5. Als er sprake is van een tijdelijk en/of deeltijdgezin is er onderzocht of dit gezin open staat voor lang verblijf.
6. De jeugdige wordt - indien mogelijk - zo dicht mogelijk in de buurt van zijn sociale netwerk geplaatst i.v.m. het behoud van sociale contacten, school en hobby's (conform de Jeugdwet).
7. Het pleeggezin/gezinshuis kan aansluiten bij de culturele achtergrond van de jeugdige en zijn ouders: geloof, cultuur, normen en waarden, milieu, hobby's, activiteitsniveau et cetera.
8. Het gezin kan de jeugdige bieden wat het qua gezondheid nodig heeft (voeding, allergie, handicap).
9. Broertjes en zusjes worden in één pleeggezin/gezinshuis geplaatst, tenzij ernstige (emotionele en of gedragsmatige) problematiek van één of beide jeugdigen de ontwikkeling van de ander schaadt.
10. De jeugdige kan qua leeftijd een 'eigen' positie innemen in het nieuwe gezin. (Kalenderleeftijd en/of ontwikkelingsleeftijd ten opzichte van de andere jeugdigen in het gezin).
11. De leeftijd van de jeugdige past bij de mogelijkheden van het gezin (wensen, leeftijd en beschikbare tijd van opvoeders).
12. De jeugdige heeft bij voorkeur een eigen slaapkamer, maar kan zich minimaal op een eigen plekje terugtrekken.
13. De opvoedingsstijl en ervaring van de opvoeders sluiten zo goed mogelijk aan bij de persoonlijkheid, ontwikkeling en problematiek van de jeugdige.
14. Een van de opvoeders is voldoende tijd beschikbaar voor de behoeften / ontwikkelingsvragen van de jeugdige.
15. Een jeugdige met seksueel overschrijdend gedrag wordt in pleegzorg in principe niet in combinatie met jongere andere jeugdigen geplaatst.
16. De jeugdige past bij andere jeugdigen in het gezin (er gaat niemand uit voor een nieuwe plaatsing!). De continuïteit van de andere jeugdigen moet worden gewaarborgd en mag niet in gevaar worden gebracht.

Wat bijdraagt aan perspectief:

17. De wensen die ouders/familie hebben voor een vervangend gezin zijn een belangrijke factor. De behoeften van de jeugdige zijn leidend.
18. Bij voorkeur is er instemming van ouders voor de uithuisplaatsing en een gezinsplaatsing. Ouders stemmen in met het specifieke gezin.
19. De wensen / verwachtingen / afspraken met betrekking tot het contact tussen ouders en hun kind passen bij de wensen/verwachtingen en competenties van de pleeg-/gezinshuisouders.
20. De lichamelijke en psychische conditie van het pleeggezin/gezinshuis staat opvang van de jeugdige toe en pleeg- gezinshuisouders sluiten zo goed mogelijk aan bij de lichamelijke en psychische conditie van de jeugdige.
21. De geboorte, adoptie en/of plaatsing van andere jeugdigen, of andere gezinsomstandigheden in het pleeggezin/gezinshuis vormen geen belemmering voor een nieuwe plaatsing.
22. De huidige stand van zaken ten aanzien van grote veranderingen (life-events) zoals verhuizing, verbouwing, nieuwe baan, ziekte, overlijden, scheiding (et cetera) vormen geen belemmering voor een nieuwe plaatsing.
23. Verwachtingen van pleeg- /gezinshuisouders sluiten zo goed mogelijk aan bij de mogelijkheden van de jeugdige.
24. Pleeg- / gezinshuisouders beschikken over vaardigheden om met de (persoonlijkheid, culturele achtergrond en problematiek van) ouders om te gaan.
25. Opvoeders hebben een realistische inschatting van de praktische en psychische belasting voor het pleeggezin/gezinshuis.

Wat bijdraagt aan onvoorwaardelijkheid; 'klik'

26. Het pleeggezin/gezinshuis past bij de talenten en voorkeuren van de jeugdige (bijvoorbeeld: de jeugdige is dol op dieren en het gezin woont naast een kinderboerderij).
27. Er zijn zoveel mogelijk overeenkomsten in de levensstijl van het gezin van herkomst en het nieuwe gezin.
28. Pleeg-/gezinshuisouders voelen betrokkenheid met de jeugdige.

- 29. Pleeg-/gezinshuisouders voelen betrokkenheid met de problematiek van de jeugdige.
- 30. Kinderen/jeugdigen in nieuwe gezin vinden de nieuwe jeugdige oké/aardig.
- 31. Sensitiviteit pleeg/gezinshuisouder voor deze jeugdige. Als de pleeg/gezinshuisouder het kind aanvoelt, en plezier in het kind heeft, is dat van groot belang voor de hechting.
- 32. Geen versterking van onveilige gehechtheidsrepresentatie. Wanneer zowel pleeg/gezinshuisouder als jeugdige erg klampend in gedrag is, of juist erg ontwijkend naar emoties, dan kunnen ze elkaar versterken, wat een risicofactor inhoudt.
- 33. Pleeg/gezinshuisouders kunnen emoties ouders bufferen voor de jeugdige. Ouders die emoties bij het kind/de jeugdige ten aan zien van emoties van de ouders (zoals boosheid, verdriet, claimend gedrag) kunnen reguleren, leveren het kind een veiliger omgeving en een omgeving waarin meer veerkracht is.
- 34. Pleeg/gezinshuisouders verheugen zich op de plaatsing van deze jeugdige, en doen het niet vanuit een soort plichtsbesef.

Bijlage 5 Wegingsformulier

Instructie

Noteer in dit wegingsformulier wat de belangrijkste afwegingen zijn om tot een voorstel voor een match te komen. Noteer ook of betrokkenen instemmen met het matchvoorstel. Bij een niet-optimale match kun je de risico's en afspraken om die risico's te verkleinen expliciet benoemen in bijlage 14.

Naam kind:

Belangrijkste afwegingen

Wat zijn in deze casus de belangrijkste afwegingen om tot dit voorstel voor een match te komen?		+ of - ?

Instemming

Stemmen betrokkenen in om door te gaan met de match?			
	Na eerste introductie	Na kennismaking	Na wentraject
Jeugdige	JA / NEE Toelichting:	JA/ NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:
Ouders	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:
Pleeg/gezinshuisouders	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:
Andere belangrijke personen	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:	JA / NEE Toelichting:

Bijlage 6

Formulier oudergesprek voorstel match

Instructie

Gebruik dit formulier als agenda voor het oudergesprek voorstel match. Na het gesprek kun je dit formulier gebruiken voor het verslag.

Gespreksinformatie	
Datum en tijd:	
Locatie:	
Aanwezig:	
Afwezig:	
Verslaglegging door:	

Agendapunten	Verslag
1. Welkom en toelichting doel/werkwijze gesprek. Expliciet toelichten dat er gezocht wordt naar een zo goed mogelijke plek voor hun kind en dat de matcher geen invloed heeft gehad op de uithuisplaatsing.	
2. Samenvatten op welke behoeftes, wensen, verwachtingen risico's kind en ouders pleeggezin is gezocht	
3. Informatie over pleeg/gezinshuisgezin	
4. Aangeven welke ontwikkelingsmogelijkheden kind kan krijgen	
5. Reflectie van ouders op voorstel	
6. Rol ouders in leven kind	
7. Reflectie ouders op leven kind	
8. Wensen en verwachtingen	
10. Afsluiting - samenvatten van belangrijkste uitkomsten en vervolgacties - aanwezigen danken voor hun komst	

Bijlage 7

Formulier kennismakingsgesprek

Instructie

Gebruik dit formulier als agenda voor het kennismakingsgesprek. Na het gesprek kun je dit formulier gebruiken voor het verslag.

Gespreksinformatie	
Datum en tijd:	
Locatie:	
Aanwezig:	
Afwezig:	
Verslaglegging door:	

Agendapunten	Verslag
1- Kennismakingsronde	
2- Toelichting matcher op doel gesprek en wat daaraan vooraf is gegaan (zie de uitwerking van actie 6). De matcher benadrukt dat alle aanwezigen na het gesprek nog bedenktijd krijgen om te besluiten of ze wel/niet met de match door willen gaan.	
3- Ouders uitnodigen iets over de jeugdige en zichzelf te vertellen en hun verwachtingen van het pleeggezin/gezinshuis.	
4- Jeugdige uitnodigen iets over zichzelf te vertellen (bijvoorbeeld: leeftijd, school, hobby's) en zijn/haar verwachtingen van het pleeggezin/gezinshuis. Als de jeugdige niet bij het gesprek aanwezig is, vraagt de matcher aan ouders of zij een foto of filmpje bij zich hebben van jeugdige, zodat de pleeg- of gezinshuisouders ook een beeld hebben van de jeugdige.	
5- Pleeg- of gezinshuisouders uitnodigen iets over zichzelf te vertellen en hun verwachtingen van de pleeg- of gezinshuisplaatsing.	
6- Matcher vraagt jeugdige en ouders expliciet naar krachten en uitdagingen van deze jeugdige. Wat gaat goed en wat vind de jeugdige leuk? Maar ook: wat gaat minder goed of waar moet rekening mee worden gehouden?	
7- Iedereen krijgt de gelegenheid om vragen te stellen aan elkaar.	

8- Afsluiting van het gesprek met toelichting op het vervolg.	
	Noteer in je verslag ook wat je bevindingen zijn over de interactie tussen jeugdige, ouders en pleeg-/ gezinshuisouders (op basis van het kennismakingsgesprek). Hiervoor kun je gebruik maken van de Checklist relatiefactoren (bijlage 13). Kijk naar: • Verwachtingen en realiteit • Klik/interactie

Bijlage 8

Checklist kindfactoren

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over deze jeugdige die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke factoren zijn bij deze jeugdige risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Factoren die als belangrijkst zijn ingeschat bij kindfactoren zijn gedragsproblematiek en gehechtheid. Hier moet bij matching altijd goed naar worden gekeken.

Aandachtspunten bij kindfactoren	Denk aan	Risicofactoren	Beschermende factoren
Kenmerken, eigenschappen, karakter en interesses jeugdige	• Geslacht, leeftijd • Temperament • Aantrekkelijkheid • Kwetsbaarheid, veerkracht • Hobby's, sport, vrijetijdsbesteding	• Ouder dan 12 jaar • Verlegenheid²⁰ • Moeilijk temperament • Negatief zelfbeeld • Gevoeligheid, kwetsbaar²¹	• Jonger dan 1 jaar • Competent • Aantrekkelijk • Veerkracht • Positief zelfbeeld
Gedrag	• Internaliserend • Externaliserend	• Met name externaliserend gedrag • Let op alertheid bij internaliserend gedrag • Seksueel overschrijdend gedrag • Seksualiserend gedrag²² • Beperkte gewetensontwikkeling • Liegen, stelen²³	• Sociaal vaardig, competent • Begeleiding
Diagnose(s)	• Gediagnosticeerde stoornissen (autisme, ADHD, etc.) • Meervoudige problematiek • Licht verstandelijke beperking	• Meervoudige problematiek	• Goed geïnformeerd zijn van pleeg/gezinshuisouders • Kennis van /ervaring met problematiek • Eventuele begeleiding
Gehechtheid	• Meerdere plaatsingen • Eerdere gehechtheidsrelaties • Gedesorganiseerde gehechtheid • Mislukte plaatsingen	• (Meerdere) overplaatsingen • Onveilige voorgeschiedenisⁱ • In eerdere relaties geen band aangegaan • Allemansvriendjesgedrag • Signalen van lijst Boris & Zeanah²⁴	• Pleeg/gezinshuisouders met veilige gehechtheid • Stabiele mentor²⁵ • Mogelijkheid gehad eerdere veilige gehechtheidsrelaties aan te gaan • Eerdere gehechtheidsrelaties
Ontwikkeling	• Sociaal, emotioneel, cognitief, lichamelijk	• Overvragen van de jeugdige • Gedragsproblematiek	• Pleeg/gezinshuisouders zijn op de hoogte en accepteren

²⁰ Hierbij letten op sensitiviteit opvoeders

²¹ Gevoelige kinderen kunnen ook gevoeliger zijn voor therapie

²² Ongepaste uitingen met seksueel en/of erotiserend karakter

²³ Let op eventueel effect op andere kinderen in gezin

²⁴ Zie bijlage 3, deel 2

²⁵ Dit is vooral van belang voor tienerpleegzorg

		Gebrek aan voorzieningen	- Advocacy bij de pleeg/gezinshuisouders²⁶ - Mogelijkheid van voorzieningen
Gezondheid van de jeugdige	- Medisch dossier (ziekte, handicap)²⁷ - Genetische belasting²⁸	Allergieën	
School(loopbaan)	- Schoolloopbaan loopt achter bij intelligente - Vaak overgeplaatst bij school - Band met leraren en/of leerlingen	Laag onderwijs²⁹	Betrokken leraren, goede vrienden
Voorgeschiedenis	- Mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik - Meerdere overplaatsingen - Mislukte plaatsingen - Preferentially rejected child³⁰ - Plaatsing samen met of zonder sibling	- Mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik - Overplaatsing als gevolg van kindfactoren - Gehechtheidsproblematiek - Eerdere plaatsing was met sibling, nu niet	- Uitplaatsing als gevolg van opvoedersverlegenheid - Vrijwillige plaatsing - Wanneer siblings uitgeplaatst: samen plaatsen³¹ - Samenplaatsing met ten minste 1 ook uitgeplaatst brusje
Culturele achtergrond	- Ras, etniciteit³², cultuur, religie - Mogelijkheid tot etnische identiteitsvorming	Afhankelijk van het belang dat de ouders en de jeugdige hieraan hechten	Afhankelijk van sensitiviteit en mogelijkheden pleeg/gezinshuisouders
Instemming	Instemming met de plaatsing	- Jeugdige stemt in met plaatsing - Jeugdige heeft toestemming van de ouders voor plaatsing - Jeugdige is gemotiveerd voor plaatsing	Loyaliteitsproblematiek ten opzichte van de ouders
Contact ouders	Duidelijkheid over zorgtaken van ouders en contact met ouders	- Onduidelijkheid over de zorgtaken die ouders wel of niet vervullen in het leven van het kind - Onduidelijkheid over de frequentie en aard van het contact.	- Duidelijke afspraken over het al dan niet vervullen van zorgtaken door ouders. - Duidelijke afspraken over frequentie en aard van het contact.

²⁶ Het ervoor gaan, en doorzettingsvermogen hierbij

²⁷ Wanneer pleeg/gezinshuisouders het van te voren weten, het reëel inschatten en accepteren is het geen risicofactor

²⁸ Check bij overerfelijke genetische aandoeningen risico en bij pleeg/gezinshuisouders de eventuele angst. Let op: bij verschillende genetische aandoeningen (schizofrenie, verslaving) neemt het risico af in beschermende omgeving.

²⁹ Groter risico op verbreken plaatsing

³⁰ Als enige in het gezin uitgeplaatst kind; 'past' niet in het gezin

³¹ Hierover is veel discussie, maar men komt uiteindelijk tot de conclusie dat dit het gunstigst is, mits de jeugdigen geen onderling beschadigende patronen hebben

³² Hiermee wordt land van herkomst bedoeld, bv Bosnisch. Hangt samen met de cultuur, maar die kan binnen een land weer wisselen en afhankelijk zijn van religie.

Bijlage 9 Checklist ouderfactoren

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over de ouders die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke factoren zijn bij deze ouders risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Belangrijk bij de ouders is de instemming van de ouders met de(ze) plaatsing.

Aandachtspunten bij ouderfactoren	Denk aan	Risicofactoren	Beschermende factoren
Juridisch Kader	• Vrijwillige plaatsing of kindbeschermingsmaatregel	• Ouders zijn boos, ontroostbaar over uitplaatsing	• Vrijwillige plaatsing • Goede begeleiding bij en na uitplaatsing
Perspectief	• Duidelijkheid en tijdsplan	• Onduidelijkheid over perspectief	• Duidelijkheid over perspectief • Duidelijkheid over toekomstige rol
Kenmerken, eigenschappen ouders	• Leeftijd, leefstijl • Tienermoeder • Ouders bij elkaar of apart • Etniciteit, cultuur, religie, normen en waarden • Veiligheid • Opvoedingsstijl³³	• Onveiligheid • Ouders stellen hoge eisen aan aandacht voor etniciteit, cultuur, religie en/of hun normen en waarden	• Veilig gezin • Flexibiliteit • Zich kunnen houden aan afspraken • Betrokkenheid tot jeugdige
Gezinssituatie	• Ouders samen of apart • Eensgezindheid³⁴ • Uit huis plaatsing eventuele siblings • Problematiek van sibling die meespeelt • Netwerk	• Problematiek tussen siblings die samenplaatsing contra-indiceert	• Als problematiek in de gezinssituatie zit, waar de jeugdige door uithuisplaatsing van op afstand komt
Problematiek	• Psychiatrische en/of psychische problematiek, verslaving • Verstandelijke mogelijkheden • Opvoedingsverlegenheid • Huiselijk geweld, mishandeling of verwaarlozing Ongewenst kind • Ziekte/handicap • Historie	• Veiligheid jeugdige • Risico op schadelijk gedrag voor jeugdige	Beschikbare begeleider ouder(s)
Houding ten opzichte van plaatsing	• Kwaliteit contact met jeugdige • Participatie bij gebeurtenissen in leven jeugdige	• Appel doen op jeugdige • Niet accepteren plaatsing • Irreële verwachtingen	• Accepteren uithuisplaatsing • Toestemming geven voor plaatsing aan de jeugdige

³³ Denk aan: toegeeflijk, streng, autoritair, anti-autoritair., onverschillig, etc.

³⁴ Wanneer geen eensgezindheid, voor iedere ouder apart checken, mits die een rol in het leven van het kind speelt. Ook bij samengestelde gezinnen hier aandacht aan besteden

			Nieuwe rol kunnen aannemen in leven van jeugdige
Communicatie en contact	- Kwaliteit contact met jeugdige - Beschikbaarheid voor jeugdige (emotioneel/fysiek) - Communicatiestijl ouders		
Zorg en begeleiding ouders	- Hulpverlening - Hulp bij verwerking en nieuw invullen ouderschap - Eigen netwerk	- Geen beschikbare begeleiding voor ouders - Onduidelijkheid over betrokkenheid ouders bij jongere.	- Mogelijkheid voor begeleiding - Betrokken positief netwerk

Bijlage 10

Checklist pleeg-/gezinshuisouderfactoren

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over de pleeg-/gezinshuisouders die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke factoren zijn bij deze pleeg-/gezinshuisouders risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het *Formulier factoren*, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Aandachtspunten bij Pleeg/gezinshuisouderfactoren	Denk aan	Risicofactoren	Beschermende factoren
Kenmerken pleeg/gezinshuisouders	• Leeftijd • Huwelijksstatus • Samenwerking partners • Opleidingsniveau • Ongewenst kinderloosheid • Normen en waarden • Belastbaarheid	• Stressgevoeligheid • Hoge verwachtingen van plaatsing • Veel stress in het dagelijks leven	• Weloverwogen beslissing om gezinshuis-, pleeg-, projectouder te worden • Realistische verwachtingen, • Gevoel voor humor, relativeringsvermogen • Begeleidbaarheid door organisatie en professionals • Veerkracht, veel aan kunnen, levensenergie
Gehechtheid	• Sensitiviteit/responsiviteit	• Zelf slechte jeugdervaringen	• Sensitiviteit en responsiviteit • Warm reageren • Kinderen zich thuis kunnen laten voelen • Kindgerichtheid
Opvoedingsmogelijkheden	• Opvoedingsstijl (conformerend, structuur biedend, betrokken, fragiel-gestructureerd) • Opvoedingscompetenties • Etnische en culturele sensitiviteit	• Overbeschermend • Gebrekkige supervisie • Inconsistente discipline	• Kunnen omgaan met moeilijk gedrag • Grenzen kunnen stellen • Goede communicatie • Probleemoplossende vermogens • Autonomie stimuleren
Competenties	• Persoonlijk functioneren • Beschikbaarheid in tijd • Emotionele beschikbaarheid • Management mogelijkheden • Samenwerking		• Stimulering van de ingroei in het gezin/ de jeugdige zich snel deel laten voelen van het gezin • Meerdere rollen kunnen vervullen: zowel de rol van professional als die van opvoeder van het kind • Opkomen voor een kind (advocacy) • Tevredenheid met functie als opvoeder • In staat aan te sluiten bij de ontwikkelingsleeftijd van het kind
Ervaring en specifieke kennis	• Ervaring met kinderen • Ervaring met problematiek jeugdige • Pedagogische kennis • Relevante opleiding	• Eerdere ongewenst beëindigde plaatsing(en) in het pleeggezin of gezinshuis	• Kennis en ervaring van de specifieke problematiek
Eigen achtergrond	• Belangrijke gebeurtenissen in eigen leven (life events)	• Negatieve eigen jeugdervaringen	

	• Ervaringen bij eerdere plaatsingen	• Eerdere ongewenst beëindigde plaatsing(en) in het pleeggezin of gezinshuis • beschuldiging van seksueel misbruik door een eerder geplaatst kind • Negatieve ervaringen met de ouders	
Mate van openstaan en kunnen samenwerken met ouders	• Houding ten opzichte van de ouders en bezoeken van de ouders • Bereidheid samen te werken met ouders/familie • Bereidheid tot contact met siblings	• Moeite met openstellen van het gezinshuis voor ouders of familie • Moeite met het erkennen van de unieke rol van ouders • Moeite met het omgaan met problematiek van ouders • Negatieve ervaringen met ouders in andere plaatsingen.	• Kan zich inleven in de ouder • Zet zich in om contact tussen jongere en ouders/familie te onderhouden. • Helpt de jongere waar het contact met ouders lastig is. • Is open en eerlijk in communicatie met ouders en durft fouten of twijfels toe te geven.

Bijlage 11

Checklist gezin en omgevingsfactoren

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over de gezin en omgevingsfactoren die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke factoren zijn bij gezin en omgevingsfactoren risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Aandachtspunten bij gezin en omgevingsfactoren	Denk aan	Risicofactoren	Beschermende factoren
Kenmerken	• Gezinsfunctioneren • Gezinsbelasting • Stress in het gezin • Gezinsklimaat • Draagkracht andere kinderen in gezin bij kind met problematiek/beperking	• Tekort aan aandacht/tijd	• Goede conflicthantering, incasseringsvermogen, flexibiliteit, expressiviteit • Cohesie, adaptatie
Gezinssamenstelling/ Effect van de plaatsing op eigen kinderen of andere kinderen in het gezin	• Grootte gezin • Leeftijden aanwezige kinderen • Geslacht aanwezige kinderen • Eigen kinderen/ andere pleeg/gezinshuisjeugdigen • Problematiek andere aanwezigen • Deelname/verantwoordelijkheidsgevoel van eigen kinderen	• Verschillende typen problematiek • Boven of tussenplaatsing • Problematieken die verschillende dynamiek vragen • Voldoende aandacht voor behoeftes van eigen kinderen • Kinderen kwetsbaar voor liegen/stelen	• Geen eigen kinderen onder 5 jaar • Leeftijdsverschil • Kinderen weten achtergrondverhaal maar moeten geheim houden
Sociaal netwerk, ondersteuning en respite care	• Formele en informele ondersteuning		• Mogelijkheid pleeg/gezinshuisouders zo nodig tijdelijk te ontlasten • Toegang tot begeleiding en/of voorzieningen ten behoeve van problematiek/beperking van het kind
Een eigen plekje/ voorziening voor de jeugdige	• Kamer, vertrouwenspersoon, continuïteit biedende zaken		• Bij tieners: continuering van en/of mogelijkheden zoeken van een mentor/ vertrouwenspersoon • Kamer • Eigen levensboek
Locatie	• Afstand van ouders/siblings/vrienden • Afstand van school • Mogelijkheid tot continuering school • Soort buurt • Nabijheid van voorzieningen die jeugdige nodig heeft		• Ruimte buiten • Kleine geografische afstand tot ouders, vrienden, school, sportclubs etc. (tenzij contra indicatie)
Interesses	• Huisdieren • Hobby's, sport, vrijetijdsbesteding	• Allergie	• Gezamenlijke interesses met kind (hobby's, sport, vrijetijdsbesteding, huisdieren)

Bijlage 12

Checklist organisatiefactoren

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over de organisatiefactoren die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke organisatiefactoren zijn risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Aandachtspunten bij organisatiefactoren	Denk aan	Risicofactoren	Beschermende factoren
Interne organisatie	• Organisatiebelang is niet strijdig met individueel belang • Tijd voor plaatsing • Team	• Haast • Weinig keus voor plaatsing • Veel wisselingen in het team	• Voldoende keus voor plaatsing • Stabiel begeleidingsteam • Tijd voor reflectie tussen plaatsingsstappen
Samenwerking	• Binnen organisatie • Met betrokkenen • Met hulpverlening	• Veel hulpverleners betrokken • Samenwerkingsproblemen organisatie en pleeg/gezinshuisouders	• Goede samenwerking tussen gezinsvoogd, begeleider en opvoeder bij matching. • Korte lijnen met collega's • Intercollegiaal overleg t.a.v. plaatsing • Afstemming met hulpverleners • Organisatie kan responsief zijn aanzien van behoeftes opvoeders
Informatievoorziening	• Goede informatie uitwisselingen en afspraken tussen betrokkenen • Volledige informatieverstrekking aan opvoeders • Wensen betrokken meenemen als informatie	• Alleen op papieren informatie • informatie verspreid over verschillende personen	• Matcher kent betrokkenen persoonlijk • Inzichten en wensen betrokkenen serieus nemen
Mogelijkheden voor ondersteuning	• Mogelijkheid ondersteuning jeugdige • Mogelijkheid ondersteuning gezinshuis/pleeggezin • Mogelijkheid ondersteuning ouders	• Goede voorbereiding en begeleiding van ouders • Begeleiding opvoeders bij omgang met ouders	• Aanbieden ondersteuning bij niet-optimale match • Opvoedondersteuning mogelijk voor opvoeders bij gedragsproblemen jeugdige

Bijlage 13

Checklist relatiefactoren (na kennismakingsgesprek)

Instructie

Met behulp van deze checklist kijk je:

- Mis ik informatie over de relatiefactoren die van belang kan zijn voor de matching?
- Welke relatiefactoren zijn risicovol of beschermend en vragen daarom extra aandacht bij de keuze van de match?

De checklist hoeft niet ingevuld te worden, maar geeft aandachtspunten. Naar aanleiding van de checklists kan je het Formulier factoren, behoeften en wensen in bijlage 1 invullen.

Relatiefactoren na kennismaking	Denk aan:	Risicofactoren	Beschermende factoren
Verwachtingen en realiteit	• Verwachtingen van de plaatsing door allen • Eigen inschatting pleeg/gezinshuisouders van mogelijkheden leeftijd/ontwikkeling en problematiek van deze jeugdige • Eigen inschatting ouders t.a.v. hun functioneren binnen de nieuwe situatie • Contact	• Te hoge verwachtingen • Ouders durven hun wensen niet kenbaar te maken	• Reële verwachtingen • Aansluiten bij sterke kanten opvoeders, gezin, ouders en kind • Wensen jeugdige t.a.v. contact komen overeen met die van ouders • Mogelijkheden pleeg/gezinshuisouders komen overeen met die van jeugdige en ouders • De samenwerking wordt met regelmaat geëvalueerd
Chemie/klik	• Tussen jeugdige en pleeg/gezinshuisouders • Tussen ouders en pleeg/gezinshuisouders • Tussen jeugdige en andere leden van pleeggezin/gezinshuis	• Men vindt de ander eigenlijk niet prettig • Concurrentie tussen pleeg/gezinshuisouders en ouders	• Commitment voor kind van pleeg/gezinshuisouders • Aansluiting bij andere jeugdigen/kinderen in het huis

Bijlage 14

Risico's en afspraken bij niet-optimale match

Instructie

Met behulp van dit formulier kun je nagaan welke risico's er zijn bij deze match. Samen met alle betrokkenen kun je afspraken maken over wat er nodig is om deze risico's te beperken en de kans op succes te vergroten. Deze afspraken kun je hieronder ook noteren.

- Welke risicofactoren signaleer je?
- Worden deze herkend door jeugdige, ouders en pleeg- of gezinshuisouders?
- Wat denken zij dat hen zou kunnen helpen om het risico te verkleinen en de kans op een stabiele plaatsing te vergroten?
- Wat kunnen ze zelf? En wat hebben ze daarbij van wie nodig? Kun je hen daarbij helpen?

Welke risico's signaleer je?	Welke afspraken heb je met elkaar gemaakt om risico's te verkleinen?